

รายงานการวิจัยบุคลากร (R2R)

เรื่อง

การรู้สารสนเทศของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Information literacy of students at Rajabhat Mahasarakham University

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
นภัสภรณ์ จันทร์โท
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ 2561)

กิตติกรรมประกาศ

การทำงานวิจัย เรื่อง การรู้สารสนเทศของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ นางประภาพร พิมพ์พาศรีภริมย์ ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ได้ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล และดำเนินงานมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานครั้งนี้ตลอดจนบุคลากร และผู้ใช้บริการที่ให้ความช่วยเหลือจนงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ให้ทุนสนับสนุนในปีงบประมาณ 2561 ในการทำการวิจัยครั้งนี้

อนึ่ง หากวิจัยฉบับนี้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาแก่ผู้ที่สนใจ ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่ บุพการี คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน หามีข้อผิดพลาดและข้อบกพร่องประการใดทางผู้วิจัยขอรับผิดชอบไว้แต่เพียงผู้เดียว

นภัสภรณ์ จันทร์โท

2561

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

รายงานการวิจัยบุคลากร (R2R)

เรื่อง

การรู้สารสนเทศของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Information literacy of students at Rajabhat Mahasarakham University

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
นภัสภรณ์ จันทร์โท
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ 2561)

กิตติกรรมประกาศ

การทำงานวิจัย เรื่อง การรู้สารสนเทศของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ นางประภาพร พิมพ์พาศรีภริมย์ ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ได้ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล และดำเนินงานมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานครั้งนี้ตลอดจนบุคลากร และผู้ใช้บริการที่ให้ความช่วยเหลือจนงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ให้ทุนสนับสนุนในปีงบประมาณ 2561 ในการทำการวิจัยครั้งนี้

อนึ่ง หากวิจัยฉบับนี้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาแก่ผู้ที่สนใจ ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่ บุพการี คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน หามีข้อผิดพลาดและข้อบกพร่องประการใดทางผู้วิจัยขอรับผิดชอบไว้แต่เพียงผู้เดียว

นภัสภรณ์ จันทร์โท

2561

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 การรู้สารสนเทศ และผู้รู้สารสนเทศ	5
2.2 มาตรฐานการรู้สารสนเทศ	22
2.3 การส่งเสริมการรู้สารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษา	32
2.4 ห้องสมุดและแหล่งสารสนเทศ	33
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย	44
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	45
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	45
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	46
3.3 การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล	47
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
4.1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา	49
4.2 ค่าความถี่และร้อยละประสบการณ์การเรียนรู้และการใช้สารสนเทศ	50
4.3 การรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	55

หัวเรื่อง	หน้า
บทที่ 5 สรุปลผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	60
5.1 สรุปลผล	60
5.2 อภิปรายผล	61
5.3 ข้อเสนอแนะ	62
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก	67
ประวัติผู้วิจัย	74

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป	45
4.2 จำนวนร้อยละการให้แหล่งเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	51
4.3 จำนวนและร้อยละวัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม	51
4.4 จำนวนและร้อยละการใช้สถานที่ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ (ห้องสมุด) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	52
4.5 จำนวนและร้อยละการใช้บริการของสำนักวิทยบริการฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม	52
4.6 จำนวนและร้อยละสถานที่ใช้บริการอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม	53
4.7 จำนวนและร้อยละวัตถุประสงค์การใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษา	53
4.8 จำนวนและร้อยละการใช้เว็บไซต์ สำนักวิทยบริการฯ ของนักศึกษา	54
4.9 จำนวนและร้อยละการนำความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศไปใช้ประโยชน์ของ นักศึกษา	54
4.10 จำนวนและร้อยละการได้รับความรู้เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา	55
4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าและ สารสนเทศ	55
4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้า และสารสนเทศ	56
4.13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับแหล่งและการเข้า ถึงสารสนเทศ	57
4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและ จริยธรรมการให้สารสนเทศ	58

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 กระดาษ	9
2.2 ไมโครฟิล์มและไมโครฟิช	10
2.3 Hard disk	10
2.4 Floppy disk	11
2.5 Thumb drive	11
2.6 DVD-RW	12
2.7 Information literacy cycle	16
2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย	44

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ชื่อเรื่อง	การเรียนรู้สารสนเทศของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้วิจัย	นางนภัศรณัฏ์ จันทร์โท
หน่วยงาน	สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ปีที่ได้รับทุน	2561
ปีที่แล้วเสร็จ	2561

บทคัดย่อ

การวิจัยการเรียนรู้สารสนเทศของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้และการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และ 2) เพื่อศึกษาความเข้าใจการเรียนรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

1) ประสบการณ์การเรียนรู้และการใช้สารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่นักศึกษาใช้บริการส่วนใหญ่ คือ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ (ห้องสมุด) มีวัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อการทำรายงานค้นคว้า สถานที่ภายในสำนักวิทยบริการฯ ที่นักศึกษาใช้บริการส่วนใหญ่ คือ ชั้นหนังสือทั่วไป บริการของสำนักวิทยบริการฯ ที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บริการหนังสือ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัย สถานที่ใช้บริการอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาส่วนใหญ่ คือ สำนักวิทยบริการฯ ส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อการทำรายงานค้นคว้า นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้เว็บไซต์สำนักวิทยบริการฯ <http://arit.rmu.ac.th/arit2/> เพื่อสืบค้นสื่อสารสนเทศห้องสมุด (Web OPAC) นักศึกษาส่วนใหญ่ได้ใช้ความรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต และนักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับความรู้และทักษะการเรียนรู้สารสนเทศจากการศึกษาด้วยตนเอง

2) การรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม นักศึกษาที่มีความเข้าใจการเรียนรู้สารสนเทศโดยรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า นักศึกษามีความเข้าใจการเรียนรู้สารสนเทศในระดับมาก คือ พฤติกรรมและจริยธรรมการใช้สารสนเทศ ($\bar{X} = 3.58$) และ การศึกษาค้นคว้าและสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.51$) อยู่ในระดับปานกลาง คือ แหล่งและการเข้าถึงสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.07$)

Title : Information literacy of students at Rajabhat Maharakham University
Research: Naphatsaporn Chanto
Organization : Office of Academic Resources and Information Technology
Maha Sarakham Rajabhat University
Year of Grant : 2561
Research Completed : 2561

ABSTRACT

The research aims to 1) Study information about learning experience of undergraduate students. Shares 2) the understanding of information literacy of undergraduates. Shares and 3) the need to enhance information literacy of undergraduates. Shares Findings showed.

1) Learning experience and use of information. Learnings Award of Rajabhat Maha Sarakham University students who use the services of the Library and Information Technology (library) with the purpose of learning to do research. Place within the Library. Most students who take the class books. Service of the Library The majority of students use books, these and research the internet for most students is the Academic Resource Center. Most Internet users the research report Most students use the site's Resource Center. <http://arit.rmu.ac.th/arit2/> searched for information communication library (Web OPAC) Most students can use the internet and get more knowledge. Most students get knowledge and information literacy skills of self-education.

2) Information literacy for students of the university's threat. Students who have an understanding of information literacy as a whole in the medium level (\bar{x} = 3.39), considering each aspect found that students with an understanding of information literacy level of behavior and ethical use of information technology (\bar{x} = 3.58), and research and information. (\bar{x} = 3.51), the average level of resources and access to information (\bar{x} = 3.07)

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบัน สารสนเทศ คือ ทรัพยากรที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในการสนับสนุนการตัดสินใจและการแก้ปัญหาให้ถูกต้อง สารสนเทศที่ดีต้องมาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ซึ่งได้รับการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ และประมวลผลด้วยวิธีการที่ถูกต้อง สรุปและเผยแพร่ให้เหมาะสมกับผู้ใช้งานสารสนเทศ ในชีวิตประจำวันมนุษย์ ต้องเกี่ยวข้องกับสารสนเทศตลอดเวลา นักศึกษาต้องใช้สารสนเทศเพื่อฐานในการเรียนรู้ เมื่อเริ่มการทำงานต้องใช้สารสนเทศเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาการทำงานในขณะที่เจ้าของกิจการใช้สารสนเทศเพื่อการวางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งการใช้สารสนเทศได้อย่างถูกต้องจะช่วยให้การดำเนินชีวิตมีความถูกต้องและประสบผลสำเร็จ (Maybe, 2005, p. 1) นอกจากนี้ สารสนเทศยังช่วยให้สังคมมีความเข้มแข็ง ทำให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาสารสนเทศขั้นพื้นฐาน โดยให้ความสำคัญในประเด็นต่อไปนี้ (1) การพัฒนาห้องสมุดและศูนย์บริการสารสนเทศ (2) การพัฒนาเครือข่ายห้องสมุดที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้คนและสังคมมากที่สุด (3) การลดการปิดกั้นการเข้าถึงสารสนเทศและการแสดงความคิดเห็น (4) การส่งเสริมให้มีการเข้าถึงสารสนเทศและจัดอุปสรรคที่ปิดกั้นเข้าถึงสารสนเทศ และ (5) การเห็นความสำคัญของการรู้สารสนเทศและสนับสนุนการพัฒนาประชาชนให้รู้สารสนเทศเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากสังคมสารสนเทศได้เต็มที่ (International Federation of Library Association [IFLA], 2006, p. 66)

การพัฒนาของเครือข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตอย่างรวดเร็ว และนำมาช่วยให้การเผยแพร่สารสนเทศ ทำให้นักศึกษา นักวิชาการ และผู้คนทั่วไปสารสนเทศเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น อย่างไรก็ตามอินเทอร์เน็ตจะได้รับประโยชน์เฉพาะผู้ที่มีทักษะด้านเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ผู้ที่ไม่มีความรู้ดังกล่าวไม่สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ให้บริการผ่านเครือข่ายสารสนเทศได้ ทำให้เกิดช่องว่างในแง่ของการเข้าถึงสารสนเทศเพื่อเรียนรู้ในสังคมมากขึ้น

สถาบันการศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการขององค์กรหลายรูปแบบ ดังเช่น การสนับสนุนให้บุคลากรขององค์กรได้เข้าเรียนในระบบการศึกษาที่ไม่มีผลกระทบต่อการทำงาน แนวคิดในการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ ได้ให้สถาบันการศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้และการศึกษาเท่านั้น แต่ต้องทำหน้าที่สนับสนุนผู้คนในสังคมให้สามารถเผชิญการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้

สถาบันอุดมศึกษาต้องตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของวิชาการและวิชาชีพไปพร้อมกับทักษะการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรอบรู้และรู้วิธีการเรียนรู้ (Know how to learn) เนื่องจากความสามารถในการใช้สารสนเทศมีความสำคัญสำหรับผู้ที่จำเป็นต้องเผชิญหน้ากับสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และช่วยให้การเรียนในสถาบันการศึกษามีประสิทธิภาพ และกลายเป็นบัณฑิตที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Maybe, 2005, p.1)

การรู้สารสนเทศ (Information literacy) มีความสำคัญสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) โดยช่วยให้ผู้คนมีความสามารถในการค้นหา การใช้ และการสร้างสรรค์สารสนเทศเพื่อความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในสังคม การทำงาน และการเรียน ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของพลเมืองในสังคมปัจจุบัน (IFLA, 2006, p. 67) ดังนั้นสถาบันการศึกษาควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะการรู้สารสนเทศ โดยการผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันในการผลักดันให้การดำเนินงานเป็นรูปธรรมและประสบผลสำเร็จสูงสุด

การรู้สารสนเทศมีความสำคัญต่อการสร้างสังคมสารสนเทศ และสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นทักษะสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของบุคคลในหลายด้าน ๆ อาทิ ในด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต และความเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตย และการรู้สารสนเทศยังเป็นวิธีการแห่งการรวมอำนาจของบุคคลในสังคมสารสนเทศ บุคคลที่เป็นผู้สารสนเทศจึงถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่ายิ่ง (สมาน ลอยฟ้า. 2544 : 3)

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งให้บริการสารสนเทศที่หลากหลาย สนับสนุนสาขาวิชาที่เปิดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย มีบริการครบวงจรสำหรับนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ทั้งวัสดุตีพิมพ์ และไม่ตีพิมพ์ มีเนื้อหาทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ มีหนังสือภาษาไทย จำนวน 254, 118 เล่ม หนังสือภาษาอังกฤษ จำนวน 38,111 เล่ม วารสารภาษาไทย จำนวน 725 ชื่อ วารสารภาษาอังกฤษ จำนวน 32 ชื่อ หนังสือพิมพ์ภาษาไทย จำนวน 21 ชื่อ หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ชื่อ สื่อวีดิทัศน์ จำนวน 3,609 ชื่อเรื่อง ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีสารสนเทศออนไลน์ จำนวน 13 ฐานข้อมูล (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, 2560, น. 19)

จากความสำคัญของการรู้สารสนเทศที่มีต่อนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจในการศึกษาการรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อให้เข้าใจ ความรู้ ความสามารถ และทักษะในการใช้สารสนเทศ และความต้องการเพิ่มพูนทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาทักษะดังกล่าว โดยเฉพาะการปรับปรุงวิธีการให้บริการให้สอดคล้องความต้องการของผู้ใช้บริการให้มากที่สุด และสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้และการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

1.2.2 เพื่อศึกษาความเข้าใจการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1.3.1 ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่เข้าใช้บริการในสำนักวิทยบริการฯ เฉลี่ยต่อวัน จำนวน 1,000 คน (รายงานสถิติคนเข้า-ออก ประจำเดือนมีนาคม พ.ศ. 2561)

1.3.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 286 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยการใช้สูตรของ ยามานะ (Yamane, 1967 ; อ้างถึงใน สมบูรณ์ สุริยวงศ์, 2542, น. 84-94) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่น 95% และได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

1.3.3 ตัวแปรที่ศึกษา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1.3.3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ คณะ ระดับชั้นปี นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

1.3.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

1) ความเข้าใจการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ในประเด็นการศึกษาค้นคว้าและสารสนเทศ ด้านแหล่งและการเข้าถึงสารสนเทศ และพฤติกรรมและจริยธรรมการใช้สารสนเทศ

2) ความต้องการเพิ่มพูนความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.4.1 นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

1.4.2 สารสนเทศ (Information) หมายถึง ข้อมูลที่ผ่านการประมวลผล ทำให้มีความถูกต้อง ชัดเจน และคุณค่ามากขึ้น

1.4.3 การรู้สารสนเทศ (Information literacy) หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ ในการศึกษา ค้นคว้า การเข้าถึงสารสนเทศ และการใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งแบ่งเป็นด้านการศึกษา ค้นคว้า และสารสนเทศ ด้านแหล่งและการเข้าถึงสารสนเทศ และด้าน พฤติกรรมและจริยธรรมการใช้สารสนเทศ

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ทราบประสบการณ์การเรียนและการใช้สารสนเทศ ความเข้าใจ ความรู้ และทักษะการรู้สารสนเทศ และความต้องการเพิ่มพูนการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการบริการสารสนเทศให้ตรงตามความต้องการ ของผู้ใช้บริการให้มากที่สุด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องมา ทำการศึกษาค้นคว้า และได้ทำการประมวลความรู้ในเรื่องดังต่อไปนี้

- 2.1 การรู้สารสนเทศ และผู้รู้สารสนเทศ
- 2.2 มาตรฐานการรู้สารสนเทศ
- 2.3 การส่งเสริมการรู้สารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษา
- 2.4 ห้องสมุดและแหล่งสารสนเทศ
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 การรู้สารสนเทศ และผู้รู้สารสนเทศ

2.1.1 สารสนเทศ

1) ความหมายของสารสนเทศ (Information)

สารสนเทศ หรือ สารนิเทศ เป็นคำที่นิยมนำมาใช้เรียกขานที่แตกต่างกันตามแต่ความเคยชิน หรือสาขาอาชีพ แต่ทั้งนี้ สารสนเทศ หรือ สารนิเทศ มีที่มาจากภาษาอังกฤษคำเดียวกันคือ Information โดยมีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังต่อไปนี้

สารสนเทศ หรือ สารนิเทศ เป็นคำที่นิยมนำมาใช้เรียกขานที่แตกต่างกันตามแต่ความเคยชิน หรือสาขาอาชีพ แต่ทั้งนี้ สารสนเทศ หรือ สารนิเทศ มีที่มาจากภาษาอังกฤษคำเดียวกันคือ Information โดยมีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังต่อไปนี้

จิตติมา เทียมบุญประเสริฐ (2544) ได้ให้ความหมายของสารสนเทศ คือ ข้อมูลที่ได้ผ่านการประมวลผล ผ่านการวิเคราะห์ หรือสรุปให้อยู่ในรูปที่มีความหมาย สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตาม วัตถุประสงค์

วัลลภ สวัสดิวัลลภ และคณะ (2544) ได้ให้ความหมายของสารสนเทศ คือ สิ่งที่มีมนุษย์รวบรวมหรือบันทึก ความรู้ความคิด ความเชื่อ ประสบการณ์และการกระทำของมนุษย์ไว้ในสื่อรูปแบบต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และ สื่อดิจิทัล เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อตนเองและ สังคม

สุจิน บุตรดีสุวรรณ (2546) ได้กล่าวว่า สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลข่าวสาร ความรู้

ข้อเท็จจริงเรื่องราว หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ แต่มีความหมายที่ลึกลงไปอีกจะหมายถึง ข้อมูลข่าวสาร ที่ผ่านกระบวนการประมวลผล มีความหมายและสามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจได้ซึ่ง ความหมายในส่วนหลังนี้ควรต้องทำความเข้าใจเพราะมีความสำคัญในสังคมปัจจุบันที่เรียกว่า สังคม ข้อมูลข่าวสาร (Information Society) ทำอย่างไรเราจึงจะรู้ว่าจะเลือกนำเสนอข้อมูลอะไร อย่างไร หรือจะได้จากที่ไหน หรืออีกนัยหนึ่งจะรู้ได้อย่างไรว่าผู้ใช้ข้อมูลข่าวสารเป็นผู้รู้สารสนเทศ หรือมีความรู้ความสามารถในการใช้สารสนเทศ (Information Literacy)

คณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (2548) ได้ให้ความหมาย ของ สารนิเทศ หรือสารสนเทศ คือ ความรู้ เรื่องราว ข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริง จินตนาการ ซึ่งได้มีการ สื่อสาร จัดบันทึกจัดพิมพ์ในลักษณะที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ จากความหมายที่ได้มีผู้ กล่าวไว้ข้างต้น จึงสรุปได้ว่า สารสนเทศ (Information) หมายถึง ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง เรื่องราว และความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นผ่านการวิเคราะห์ ประมวลผลจากการศึกษาเล่าเรียน ถ่ายทอดประสบการณ์ การเลี้ยงดู และมีการบันทึก จัดพิมพ์ หรือ เผยแพร่ในสื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาทั้งในส่วนของตัวบุคคลและส่วนของ สังคม

2) ความสำคัญของสารสนเทศ

ในปัจจุบันถือเป็นสังคมสารสนเทศ (Information Society) ซึ่งมีคำกล่าวที่ว่า สารสนเทศคือ อำนาจ (Information is Power) ซึ่งหมายถึง ผู้ที่มีสารสนเทศที่มีคุณค่าไว้ในครอบครอง ย่อมเป็นผู้ที่มีพลัง มีอำนาจ ได้เปรียบผู้อื่น ๆ ในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้เนื่องจาก สารสนเทศ เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์มี สติปัญญา ดังนั้นสารสนเทศจึงมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคม ดังต่อไปนี้ ความสำคัญของสารสนเทศต่อบุคคล เนื่องจากมนุษย์ถือเป็นสัตว์สังคม ดังนั้นเมื่อสังคม ของมนุษย์ ในปัจจุบันเป็นสังคมสารสนเทศ สารสนเทศจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวันของ มนุษย์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1. การพัฒนาสติปัญญา ช่วยให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีสติปัญญา เจริญก้าวหน้าทางการศึกษา มีความคิดสร้างสรรค์สามารถนำความรู้ แนวคิดต่าง ๆ มาพัฒนา สติปัญญาของตนเองได้ดียิ่งขึ้น 2. พัฒนาบุคลิกภาพ สารสนเทศทำให้บุคคลนำไปพัฒนาบุคลิกภาพได้ ซึ่งส่งผลให้ เกิดการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ได้อย่างมีความสุข 3. ทำให้เกิดความเจริญงอกงามด้าน จิตใจ สารสนเทศที่ดี ถูกต้อง เป็นสิ่งที่มีคุณค่า ต่อจิตใจ ทำให้จิตใจเป็นธรรม ไม่เกิดอคติ ทำให้บุคคล สามารถควบคุมอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ มี จิตใจที่ตรึกตรองและวราธรรม 4. เพิ่มประสิทธิภาพการ ประกอบอาชีพ บุคคลที่มีสารสนเทศที่ดี ถูกต้อง ทันสมัย ย่อมได้เปรียบผู้อื่น สามารถนำสารสนเทศ ใหม่ ๆ นั้นมาเพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพให้ ก้าวหน้าได้ 5. ช่วยในการตัดสินใจ หากบุคคล ได้รับสารสนเทศที่ดี ทันสมัย ถูกต้อง สมบูรณ์ จะทำให้บุคคลสามารถตัดสินใจในการบริโภค การ ประกอบการ ได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และมี ประสิทธิภาพ ตลอดจนก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของตนให้ดียิ่งขึ้น ความสำคัญของสารสนเทศต่อสังคม สารสนเทศมีความสำคัญต่อสังคมในหลายด้าน

ดังต่อไปนี้ 1. ด้านการศึกษา สารสนเทศที่ดี ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2. การค้นคว้าวิจัย การเลือกใช้สารสนเทศที่มีคุณค่าส่งผลให้การศึกษาค้นคว้าวิจัย มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และผลการศึกษานำไปใช้ประโยชน์ต่อสังคมได้มากขึ้น 3. การพัฒนาวิทยาการและเทคโนโลยีให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น เพราะสารสนเทศที่ถ่ายทอด ความรู้เทคนิคใหม่ ๆ เมื่อผู้อ่านได้รับแล้วสามารถนำสารสนเทศนั้นมาพัฒนาหรือปรับปรุงเพื่อให้เกิด ความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี ต่อไป 4. การถ่ายทอดวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ สารสนเทศที่บอกเล่าเรื่องราวอันดีงามของชาติ ช่วยก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ความรักในศิลปวัฒนธรรม อันจะก่อให้เกิดเอกลักษณ์ของชาติ และ เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมอันดีงามของชาติสู่คนในยุคต่อ ๆ ไป 5. การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างมนุษยชาติ การได้รับสารสนเทศที่มีคุณค่าทำให้ผู้รับมีโลกทัศน์ที่กว้างขวาง มีความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ซึ่งจะช่วยลดความขัดแย้ง ทำให้เกิดการ อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข 6. การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สารสนเทศที่ดี มีคุณค่า ทันสมัย และแม่นยำ ช่วยลดปัญหาการลองผิดลองถูก ช่วยลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต ซึ่งจะส่งผลให้เศรษฐกิจของ บุคคลและประเทศชาติดีขึ้น 7. การพัฒนาทางการเมือง สารสนเทศเกี่ยวกับการเมืองที่ดี มีคุณค่า ปราศจาก อคติ ย่อมก่อให้เกิด ความรู้ความเข้าใจอันดีทางการเมือง ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนากระบวนการเมือง ของประเทศชาติให้ดียิ่งขึ้น

อำไพวรรณ ทัพเป็นไทย (2553) ได้สรุปถึงความสำคัญของสารสนเทศ ดังนี้ 1. สารสนเทศมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจ ในการกระทำ ในการด ารงชีวิต ประจำวันของคน เพราะสารสนเทศที่มีคุณค่า ทันสมัย เพียงพอ และถูกต้อง จะช่วยให้การตัดสินใจไม่ ผิดพลาด และเกิดประโยชน์สูงสุด 2. สารสนเทศก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านวิทยาการ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้คุณภาพชีวิตของบุคคลดีขึ้น โลกเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น 3. สารสนเทศมีความสำคัญต่อการศึกษาอย่างยิ่ง เพราะข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง ทันสมัย กว้างขวาง ครบถ้วน จะก่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษา ค้นคว้าวิจัยที่มีประสิทธิภาพสูง ก่อให้เกิดปัญญาด้วยระยะเวลาอันสั้น และประหยัดค่าใช้จ่าย จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงสรุปได้ว่า สารสนเทศมีความสำคัญต่อตัวบุคคลและสังคม เพราะ สารสนเทศที่ดี มีคุณค่าจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ก่อให้เกิดปัญญา พัฒนาบุคลิกภาพ พัฒนาอาชีพ และโลกทัศน์ที่กว้างขวาง ตลอดจนช่วยให้การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อบุคคลมี การพัฒนาสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อเนื่องไปยังด้านการพัฒนาสังคม และประเทศชาติ ให้เจริญก้าวหน้าในทุก ด้าน

3) ธรรมชาติของสารสนเทศ

การเข้าใจธรรมชาติ หรือ “ความจริง” ของสารสนเทศจะทำให้บุคคลสามารถเข้าใจสารสนเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ธรรมชาติของสารสนเทศ คือ เป็นสภาวะที่เป็นอยู่โดยปกติของสารสนเทศ ยิ่ง เข้าใจธรรมชาติเกี่ยวกับสารสนเทศมากเท่าใด ก็จะช่วยให้เราสามารถเลือกสรรและใช้

สารสนเทศได้ ตรงกับความต้องการมากขึ้นเท่านั้น ธรรมชาติของสารสนเทศเป็น ดังนี้ (นฤมล ปราชญ์ โยธิน, ทวีศักดิ์ กอนันตกุล และ เปรมมิน จินดาวิมลเลิศ, 2536) 1. สารสนเทศมีการเกิดขึ้น ดารง อยู่ชั่วระยะหนึ่งแล้วสูญสลายไป 2. สารสนเทศมีทั้งถูกต้อง-ไม่ถูกต้อง คลาดเคลื่อน-ไม่คลาดเคลื่อน มีคุณค่า-ไม่มีคุณค่า ซึ่ง ผู้ใช้จะต้องคำนึงถึงความจริงนี้อยู่ตลอดเวลา 3. สารสนเทศย่อมมีความ “ไม่เป็นกลาง” ไม่มากก็น้อย เพราะจะอยู่ภายใต้อิทธิพลของ ความคิดด้านใดด้านหนึ่งของมนุษย์ ผู้สร้าง หรือผู้บันทึกสารสนเทศนั้น ความไม่เป็นกลางจะเกิดโดย ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ 4. สารสนเทศไม่ได้มีความสมบูรณ์รอบด้านในตัวเอง การจะได้สารสนเทศ ที่สมบูรณ์จึง จำเป็นต้องเสาะแสวงหาจากหลาย แหล่งเพิ่มเติม

4) ประเภทของสารสนเทศ

การจำแนกประเภทของสารสนเทศเพื่อให้บริการ มีวิธีจำแนก 2 ประเภท คือ สารสนเทศ จำแนกตามแหล่งสารสนเทศ และสารสนเทศจำแนกตามสื่อที่บันทึกหรือจัดเก็บ ประเภท ที่ 1 สารสนเทศจำแนกตามแหล่งสารสนเทศ การจำแนกสารสนเทศตามแหล่งสารสนเทศที่มีการ รวบรวมหรือจัดทำ สารสนเทศ สามารถจำแนกได้เป็น 3 แหล่งสารสนเทศ ดังนี้ 1. สารสนเทศจาก แหล่งปฐมภูมิ สารสนเทศจากแหล่งปฐมภูมิ หมายถึง สารสนเทศที่ได้จากต้นแหล่ง โดยตรง เป็น สารสนเทศทางวิชาการที่เกี่ยวกับความคิดริเริ่มซึ่งผลิตออกมาในลักษณะการเผยแพร่ การศึกษา วิพากษ์วิจารณ์และอาจใช้เป็นแนวทางเพื่อการศึกษา ซึ่งเผยแพร่ในลักษณะสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ ตารา วารสาร รายงานการประชุมและสัมมนาทางวิชาการ สิทธิบัตร เอกสารมาตรฐานต่าง ๆ ต้นฉบับ ตัวเขียน และวิทยานิพนธ์ และเผยแพร่ทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น 2. สารสนเทศจากแหล่งทุติยภูมิ สารสนเทศจากแหล่งทุติยภูมิ หมายถึง สารสนเทศที่รวบรวม และ เรียบเรียงขึ้นใหม่จากสารสนเทศที่มีการเผยแพร่จากสารสนเทศปฐมภูมิ ลักษณะการรวบรวมและ เรียบเรียงอาจจัดทำโดยวิธีหนึ่ง เช่น รวบรวม สรุป ย่อเรื่อง จัดหมวดหมู่ ทำดรรชนี และสาระสังเขป ทั้งนี้มีลักษณะการเรียบเรียง เพื่อให้ ใช้ข้อมูลได้สะดวก รวดเร็ว เข้าใจได้ง่ายขึ้น สารสนเทศจากแหล่ง ทุติยภูมิ ได้แก่ สื่ออ้างอิงประเภท ต่าง ๆ ที่มีการสรุปย่อและตีความ เช่น สารานุกรม พจนานุกรม รายงานสถิติต่าง ๆ ดรรชนีวารสาร สาระสังเขป และบทคัดย่อ เป็นต้น 3. สารสนเทศจากแหล่งตติยภูมิ สารสนเทศจากแหล่งตติยภูมิ หมายถึง สารสนเทศที่จัดทำในลักษณะ รวบรวมขึ้นเพื่อใช้ค้นหา หรือบอกแหล่งสารสนเทศปฐมภูมิ และทุติยภูมิ สารสนเทศจากแหล่งตติย ภูมิจะไม่ให้เนื้อหาสาระโดยตรงแต่สามารถใช้ประโยชน์ในการ ค้นหาสารสนเทศที่ให้ความรู้เฉพาะ สาขาวิชาต่าง ๆ ได้ สารสนเทศจากแหล่งตติยภูมิ ได้แก่ บรรณานุกรม นามานุกรม บรรณนิทัศน์ แนะนำหนังสือ หรือนำวรรณกรรมเฉพาะสาขาวิชา เป็นต้น สารสนเทศที่จำแนกตามแหล่งสารสนเทศ มีบทบาทในชีวิตประจำวันของเรา โดยข้อมูลข่าวสารที่มี การเผยแพร่ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ นั้น แท้จริงแล้วมีการจำแนกไว้แล้ว ตัวอย่างเช่น มีภาพยนตร์ เรื่องใหม่ กำลังจะเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ ผู้ผลิตภาพยนตร์มีการนำเสนอตัวอย่างของภาพยนตร์

ออกเผยแพร่ผ่านสื่อ ช่องทางต่าง ๆ มีรายละเอียดชื่อนักแสดง มีภาพตัวอย่างเนื้อหาบางส่วนของภาพยนตร์ และวันที่กำหนดฉายในโรงภาพยนตร์ ซึ่งข้อมูลส่วนนี้คือสารสนเทศยุคยูกิ เมื่อภาพยนตร์เข้าฉายในโรงภาพยนตร์จะปรากฏ โปรแกรมการฉายภาพยนตร์ในรอบเวลาต่าง ๆ และชื่อโรงภาพยนตร์ที่ฉาย ข้อมูลส่วนนี้คือสารสนเทศยุคยูกิ และเมื่อต้องการชมภาพยนตร์สามารถเลือกที่นั่งและรอบเวลาที่ฉายภาพยนตร์ เพื่อรับชมภาพยนตร์ ตลอดทั้งเรื่อง ข้อมูลส่วนนี้คือสารสนเทศปฐมภูมิ เป็นต้น ประเภทที่ 2 สารสนเทศจำแนกตามสื่อที่บันทึกหรือจัดเก็บ การจำแนกสารสนเทศตามสื่อที่บันทึกหรือจัดเก็บ เป็นการจำแนกตาม พัฒนาการของวัตถุที่มนุษย์คิดประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้เขียน หรือบันทึกความรู้ ได้แก่ กระดาษ วัสดุย่อส่วน สื่อแม่เหล็ก และสื่อแสงหรือสื่อออปติก

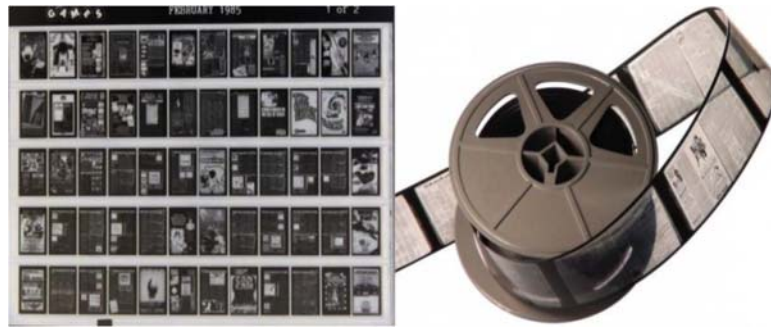
4.1) กระดาษ เป็นสื่อบันทึกข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ได้ง่ายและมนุษย์ได้ใช้ บันทึกความรู้ ความคิดประสบการณ์โดยการเขียนตัวอักษร การพิมพ์เรื่องราวต่าง ๆ ลงในกระดาษ เพื่อเตือนความจำ หรือเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ ได้แก่ สมุด หนังสือ วารสาร นิตยสาร จุลสาร หนังสือพิมพ์ จดหมายเอกสารต่าง ๆ และแบบฟอร์มในสำนักงาน เป็นต้น

ภาพที่ 2.1 กระดาษ

ที่มา (<http://fb1-e.lnwfile.com/97gqyg.jpg>)

4.2) วัสดุย่อส่วน เป็นสื่อบันทึกสารสนเทศในลักษณะของการถ่ายภาพ ย่อส่วนขนาดต่าง ๆ ลงในฟิล์มถ่ายรูป ซึ่งฟิล์มม้วน เรียกว่า ไมโครฟิล์ม (Microfilm) และฟิล์มแผ่น เรียกว่า ไมโครฟิช (Microfiche) การถ่ายรูปเนื้อหาเอกสารบนฟิล์มจะเรียงตามลาดับเนื้อหาตาม ต้นฉบับทั้งที่เป็นวารสาร เอกสารจดหมายเหตุ เอกสารสำคัญ วิทยานิพนธ์ เป็นต้น

ภาพที่ 2.2 ไมโครฟิล์มและไมโครฟิช

ที่มา (<http://www.nextscan.com/wpcontent/uploads/2013/05/FicheRoll-1110x406.jpg>)

4.3) **สื่อแม่เหล็ก** เป็นสื่อบันทึกสารสนเทศด้วยวัสดุสังเคราะห์ที่เคลือบด้วยสารแม่เหล็กสามารถใช้บันทึกและแก้ไขปรับปรุงข้อมูลได้สะดวกผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ ปัจจุบันการใช้สื่อแม่เหล็กเป็นที่นิยมใช้อย่างกว้างขวางและจัดเก็บข้อมูลทั้งที่เป็นอนาล็อก หรือจัดเก็บข้อมูลดิจิทัล เช่น เทปแม่เหล็ก ฮาร์ดดิสก์ และแผ่นดิสก์เก็ต ในปัจจุบันสื่อเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้บรรจุข้อมูลได้ปริมาณมากและปรับแก้ไขข้อมูลได้สะดวก

ภาพที่ 2.3 Hard disk

ที่มา (<http://www.riverplus-ipc.com/uploads/8/7/0/9/8709997/9049598.jpg?498>)

ภาพที่ 2.4 Floppy disk

ที่มา (http://www.oknation.net/blog/home/user_data/file_data/201308/22/401825e37.jpg)

ภาพที่ 2.5 Thumb drive

ที่มา (http://3.bp.blogspot.com/_qHiqNs1Fdrw/THnxlYnKnqI/AAAAAAAAAB0/oDiZESiZuZo/s320/gegwegw.JPG)

4.4) **สื่อแสงหรือสื่อออปติก** เป็นสื่อที่บันทึกสารสนเทศด้วยวัสดุที่เคลือบสารเรืองแสง โดยใช้แสงเลเซอร์ในการอ่านข้อมูลที่บันทึกลงสื่อแสงเป็นข้อมูลดิจิทัลแสดงผลผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือเครื่องเล่นดีวีดี สื่อแสงหรือสื่อออปติกเป็นสื่อที่อ่านข้อมูลได้เพียงอย่างเดียว เช่น แผ่นซีดี-รอม (Computer Disk-Read Only Memory : CD-ROM) แผ่นดีวีดี (Digital Versatile Disk : DVD) และแผ่นบลูเรย์ดิสก์ (Blu-ray Disc) ความสามารถในการบันทึกข้อมูลมีความจุมากกว่า

แผ่นดิสก์เกิด ส่วนใหญ่นิยมใช้บันทึกภาพยนตร์

ภาพที่ 2.6 DVD-RW

ที่มา (http://i00.i.aliimg.com/photo/v0/169430426/Imaiton_DVD_Ram_Optical_Media.jpg)

การนำเสนอสารสนเทศมาใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ และช่วยการตัดสินใจของเรา จำเป็นต้องพิจารณาคุณภาพสารสนเทศเหล่านั้นก่อนนำมาใช้ เนื่องจากสารสนเทศเหล่านั้นมีหลากหลายรูปแบบ หลากหลายเรื่องราว การพิจารณาคุณภาพของสารสนเทศทำให้เราสามารถเลือกใช้สารสนเทศที่ดีมีประโยชน์กับตัวเรามากที่สุด

5) การคัดเลือกสารสนเทศ

การคัดเลือกพิจารณาข้อมูลมีหลักการดังนี้ (วาณี ฐาปนวงศ์สานติ, 2539)

1. พิจารณาข้อมูลเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ต้องการใช้
2. พิจารณาปฐมภูมิก่อน ถ้าข้อมูลไม่เพียงพอจึงใช้ข้อมูลทุติยภูมิ
3. ถ้าเป็นข้อเท็จจริง ต้องเป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบันมากที่สุด เช่น ตัวเลขทางสถิติ
4. เป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ พิจารณาจากส่วนประกอบของข้อมูล หลักฐานการอ้างอิงและการใช้ภาษา
5. ควรพิจารณาใช้ฐานข้อมูลที่เปิดเผยได้ สามารถนำมาใช้ได้อย่างสะดวก โดยไม่มีข้อจำกัด
6. ถ้ามีข้อมูลที่ใกล้เคียงกันให้เปรียบเทียบและพิจารณาถึงความแตกต่างเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อเรื่องที่จัดทำ
7. ใช้วิจรรย์ญาณเลือกข้อมูลที่ไม่มีการลาเอียงด้วยเหตุผลทางการเมือง หรือ ขนบธรรมเนียมประเพณี การคัดเลือกข้อมูลเป็นการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศเบื้องต้นด้วยกระบวนการ

วิเคราะห์และตัดสินใจ ใช้ข้อมูลที่มีคุณภาพโดยวิเคราะห์ลักษณะและประโยชน์จากส่วนประกอบ ข้อมูลสารสนเทศแต่ละประเภท ความน่าเชื่อถือนอกจากนั้นยังมีการพิจารณาสารสนเทศที่มี ดังแผนภูมิ

2.1.2 การรู้สารสนเทศ

ในสังคมปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมแห่งสารสนเทศ บุคคลในสังคมจำเป็นต้องรับข้อมูลข่าวสาร อย่างท่วมท้น บุคคลทุกคนจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเอง เพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างเหมาะสม และถูกต้อง คนในสังคมปัจจุบันจึงต้องมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อการเท่าทันในข้อมูลข่าวสารที่ หลากหลาย สังคมปัจจุบันจึงเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การศึกษาต้องมุ่งเพิ่มขีด ความสามารถและโอกาสในการเรียนรู้ของบุคคล และพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศให้แก่บุคคลใน สังคมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสามารถนำความรู้ไปใช้ในสังคมได้อย่างยั่งยืน นักวิชาการหลายท่านได้ให้ ความหมายของคำว่า การรู้สารสนเทศครอบคลุม การมีพฤติกรรมเข้าถึงสารสนเทศที่เหมาะสมอย่างมี ความคิดและจริยธรรม โดยผ่านช่องทางหรือสื่อใด ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศตามความต้องการ (SUNY Council of Library Directors Information Literacy Initiative, 2003) ซึ่งสรุปได้ว่า การ รู้สารสนเทศ หมายถึงการรู้ถึงความจำเป็นของสารสนเทศ (ข้อมูลข่าวสาร) การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การวิเคราะห์และประเมินสารสนเทศ การจัดระบบ ประมวลสารสนเทศ การประยุกต์ใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ การ สรุปร่างอิงและสื่อสารข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ ความเข้าใจและยอมรับในจริยธรรมของข้อมูล ข่าวสาร การพัฒนาเจตคตินำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

ดังนั้นการรู้สารสนเทศของบุคคล จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลสามารถเข้าถึงสารสนเทศจากทั่ว ทุกมุมโลก และนำสารสนเทศออกเป็นความรู้ เพื่อนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นับเป็นการส่งเสริม เสรีภาพในการเรียนรู้ของทุกคนอย่างแท้จริง

การรู้สารสนเทศ (Information literacy) หมายถึง ความรู้ความสามารถและทักษะของ บุคคลในการเข้าถึงสารสนเทศ ประเมินสารสนเทศที่ค้นมาได้ และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ทุกรูปแบบ ผู้รู้สารสนเทศจะต้องมีทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์และ / หรือ การคิด อย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการใช้ภาษา ทักษะการใช้ห้องสมุด ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น (คณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ, 2548)

1) ความหมายของการรู้สารสนเทศ

คำว่า การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) ได้มีผู้ให้คำนิยามไว้หลากหลายซึ่งใน ที่นี้จะยกมาเพียงบางนิยาม ดังนี้

สมาน ลอยฟ้า (2544) ได้ให้ความหมายของการรู้สารสนเทศว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความสามารถด้านสารสนเทศ โดยเป็นกระบวนการทางปัญญาเพื่อสร้างความเข้าใจในความต้องการสารสนเทศ การค้นหา การประเมิน การใช้สารสนเทศและการใช้สื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะการแก้ปัญหา การคิด การสื่อสาร การใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

นฤมล รื่นไวย (2552) ได้กล่าวถึงความหมายของการรู้สารสนเทศ (Information literacy) คือ ทักษะที่จำเป็นในการค้นหา การเข้าถึง การวิเคราะห์ และการนาสารสนเทศไปใช้ เพ็ญพันธ์ เพชรสร (2555) ได้กล่าวถึงความหมายของการรู้สารสนเทศ คือ ความสามารถของบุคคลที่ตระหนักรู้ถึงความต้องการสารสนเทศ มีความสามารถในการค้นหาสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศ สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์สารสนเทศจากสื่อทุกประเภท และสามารถสื่อสารสารสนเทศที่ค้นพบไปยังผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

The Association of College and Research Libraries (ACRL, 2000) ให้คำจำกัดความว่า การรู้สารสนเทศ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่จะรู้ว่าตนถึงจุดที่ต้องการสารสนเทศและสามารถระบุแหล่งสารสนเทศ ประเมินว่าสารสนเทศนั้นดีหรือไม่ดี และสามารถนาสารสนเทศที่ค้นหาได้นั้นไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การรู้สารสนเทศในความหมายนี้จึงได้แก่การมีทักษะในการทราบว่าตัวเองต้องการสารสนเทศใดจะสืบค้นได้ ที่ไหน จะหาการวิเคราะห์อย่างไร และจะนาไปใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างไร

จากนิยามข้างต้น กล่าวได้ว่า การรู้สารสนเทศ หมายถึง ความสามารถและทักษะของบุคคลในการรู้ถึงความต้องการสารสนเทศ สามารถค้นหาและเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการ จากแหล่งสารสนเทศที่เหมาะสม สามารถวิเคราะห์ ประเมินคุณภาพของสารสนเทศที่ได้รับ และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ความเป็นมา

จากวรรณคดีและงานวิจัยจากองค์กรและสถาบันต่าง ๆ ได้แก่ American Association of School Librarians & Association for Educational Communications and Technology (2004) และ The Big 6 Center for Media Literacy National Skills Standard Board (Eisenberg and Berkowitz, 2005) สามารถจำแนกทักษะการเรียนรู้ในทศวรรษที่ 21 ได้เป็น 4 ลักษณะคือ 1.ทักษะสารสนเทศและการสื่อสาร ได้แก่ ทักษะการรู้สารสนเทศและการรู้สื่อสาร 2.ทักษะการคิดและการแก้ปัญหา ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ และการคิดเป็นระบบ การระบุปัญหา การดำเนินการและแนวทางการแก้ปัญหา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความใฝ่รู้เชิงปัญหา 3.ทักษะปฏิสัมพันธ์และการชี้นำตนเอง ได้แก่ ทักษะการปฏิสัมพันธ์และการประสานร่วมมือ การชี้นำตนเอง การเป็นที่น่าเชื่อถือ และการปรับตัว 4. การรับผิดชอบต่อสังคม จากทักษะการเรียนรู้

ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ทักษะการรู้สารสนเทศ เป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญยิ่งสำหรับการเรียนรู้ในทศวรรษนี้

การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) เป็นคำที่พบในบริบทต่าง ๆ ทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และประเทศอังกฤษ ซึ่งในประเทศอังกฤษนั้นได้ใช้คำว่า ทักษะสารสนเทศ (Information Skills) การรู้สารสนเทศหรือทักษะสารสนเทศเกิดขึ้นในราวต้นคริสต์ศักราช 1974 และได้ใช้คำทั้งสองร่วมกัน และบางครั้งได้ใช้ในความหมายเดียวกัน โดยที่การรู้สารสนเทศครอบคลุมความสามารถในการเข้าถึง การกำหนด การประเมินและการใช้สารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งความสามารถเหล่านี้ไม่ได้เป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่เกิดจากผลของยุคสารสนเทศ หากเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างความสำเร็จ และคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชน ในอดีตที่ผ่านมา การรู้สารสนเทศได้ถูกจำกัดในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือ วิทยุ และวารสาร เป็นต้น หากในยุคศตวรรษที่ 21 นี้ การรู้สารสนเทศนี้มิได้ถูกจำกัดให้อยู่ในรูปแบบของสื่อดังกล่าวเท่านั้น สารสนเทศได้ถูกขยายขอบเขตไปยังสื่อที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ซีดีรอม ฐานข้อมูลออนไลน์ อินเทอร์เน็ต ข้อมูลมัลติมีเดีย และเอกสารในรูปแบบดิจิทัล เป็นต้น ทำให้ความสามารถในการรู้สารสนเทศต้องผสมผสานทักษะด้านการค้นคว้า การประเมินความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ อีกทั้งต้องมีความสามารถในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ให้เข้ากับความรู้เดิมที่มีอยู่ รวมทั้งความสามารถในการใช้สารสนเทศให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ ผสมผสานความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจ วัฒนธรรม กฎหมาย และการเมือง

นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอสารสนเทศในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การรู้สื่อ (Media Literacy) เป็นความสามารถในการเปลี่ยนแปลง วิเคราะห์ ประเมิน และสื่อสาร ในรูปแบบที่มีความหลากหลายของสื่อได้ การรู้คอมพิวเตอร์ (Computer Literacy) เป็นความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ และซอฟต์แวร์เพื่อเข้าถึงสารสนเทศ การรู้เชิงทัศนะ (Visual Literacy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความหมายและองค์ประกอบต่าง ๆ ของภาพที่เห็น การรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) เป็นความสามารถเข้าใจและใช้สารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ จากแหล่งที่กว้างขวางเมื่อมีการนำเสนอผ่านทางคอมพิวเตอร์ และดิจิทัล การรู้เครือข่าย (Network Literacy) เป็นความสามารถจัดการกับสารสนเทศในเครือข่ายรอบโลก เพื่อวิเคราะห์ และแก้ปัญหา เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยรวม

การรู้สารสนเทศจึงเป็นเป้าหมายการเรียนรู้สำคัญของบุคคล การรู้สารสนเทศต้องอาศัยความสามารถในการเข้าถึง ประเมิน และการใช้สารสนเทศ การรู้สารสนเทศจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างคุณลักษณะให้บุคคลเป็นผู้มีความรู้ มีความคิดวิเคราะห์ มีความสามารถด้านสารสนเทศ และช่วยให้บุคคลเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

การรู้สารสนเทศ หมายถึง การรู้ถึงความจำเป็นของสารสนเทศ (ข้อมูลข่าวสาร) การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การวิเคราะห์และประเมินสารสนเทศ การจัดระบบประมวลสารสนเทศ การประยุกต์ใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ การสรุปอ้างอิงและสื่อสารข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ ความเข้าใจและยอมรับในจริยธรรมของข้อมูลข่าวสาร การพัฒนาเจตคตินำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

ดังนั้น การรู้สารสนเทศของบุคคล จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลสามารถเข้าถึงสารสนเทศจากทั่วทุกมุมโลก และนำสารสนเทศออกเป็นความรู้ เพื่อนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นับเป็นการส่งเสริมเสรีภาพในการเรียนรู้ของทุกคนอย่างแท้จริง

ภาพที่ 2.7 Information literacy cycle

ที่มา : <http://theeraporn14.files.wordpress.com/2012/07/infolitcycle.gif?w=300&h=291>

3) ความจำเป็นของการรู้สารสนเทศ

ความจำเป็นของการรู้สารสนเทศเกิดจากการเปลี่ยนแปลงต่อไปนี้ (ชุตินา สัจจามันท์, 2556)

1. การท่วมท้นหรือการ “ทะลักทะลายน” ของสารสนเทศ (Information explosion)
2. ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสาร อินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคมออนไลน์ การสื่อสารไร้พรมแดน โลกาภิวัตน์
3. การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ที่เน้นวิธีการเรียน (Learning how to learn) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning) การแสวงหาความรู้จากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ

4) ความสำคัญ

การรู้สารสนเทศมีความสำคัญต่อความสำเร็จของบุคคลในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (คณาจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548)

1. การศึกษา การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษาของบุคคลทุกระดับ ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นบทบาทของผู้สอนจึงเปลี่ยนเป็นผู้ให้คำแนะนำ ชี้แนะโดยอาศัยทรัพยากรเป็นพื้นฐานสำคัญ

2. การดำรงชีวิตประจำวัน การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตประจำวัน เพราะผู้รู้สารสนเทศจะเป็นผู้ที่สามารถวิเคราะห์ประเมินและใช้สารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองเมื่อต้องการตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ถ้าต้องการซื้อเครื่องปรับอากาศของบริษัทใดบริษัทหนึ่งก็ต้องพิจารณามาตรฐาน คุณภาพ บริการหลังการขาย และเปรียบเทียบราคา แล้วจึงค่อยตัดสินใจ เป็นต้น

3. การประกอบอาชีพ การรู้สารสนเทศมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพราะบุคคลนั้นสามารถแสวงหาสารสนเทศที่มีความจำเป็นต่อการประกอบอาชีพของตนเองได้ เช่น เกษตรกร เมื่อประสบปัญหาโรคระบาดกับพืชผลทางการเกษตรของตน ก็สามารถหาตัวยารักษาหรือสารเคมีเพื่อกำจัดโรคระบาด ดังกล่าวได้ เป็นต้น

4. สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะสังคมในยุคสารสนเทศ (Information Age) บุคคลจำเป็นต้องรู้สารสนเทศเพื่อปรับตนเองให้เข้ากับสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เช่น การอยู่ร่วมกันในสังคม การบริหารจัดการ การดำเนินธุรกิจและการแข่งขัน การบริหารบ้านเมืองของผู้นำประเทศ เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าผู้รู้สารสนเทศ คือ ผู้ที่มีอำนาจสามารถชี้วัดความสามารถขององค์กรหรือประเทศชาติได้ ดังนั้นประชากรที่เป็นผู้รู้สารสนเทศจึงถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุดของประเทศ

5) องค์ประกอบของการรู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศเป็นทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะ และกระบวนการอันเป็นประโยชน์ในการพัฒนา การเรียนรู้ทุกรูปแบบ สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association, 2005, Online) ได้กำหนดองค์ประกอบของการรู้สารสนเทศไว้ 4 ประการ คือ

1. ความสามารถในการตระหนักว่าเมื่อใดจำเป็นต้องใช้สารสนเทศ ผู้เรียนจะต้องกำหนดเรื่องที่จะศึกษาค้นคว้า กำหนดความต้องการสารสนเทศ ระบุชนิดและรูปแบบที่หลากหลายของแหล่งสารสนเทศที่จะศึกษา เช่น ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ พิพิธภัณฑสถาน หอจดหมายเหตุ บุคคล

สถานที่ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น รวมทั้งตระหนักถึงค่าใช้จ่ายและประโยชน์ที่ได้รับ และทราบขอบเขตของสารสนเทศที่จำเป็น

2. การเข้าถึงสารสนเทศ ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีการค้นคืนสารสนเทศที่เหมาะสม กำหนดกลยุทธ์การค้นคืนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถค้นคืนสารสนเทศออนไลน์หรือสารสนเทศจากบุคคลโดยใช้วิธีการที่หลากหลายสามารถปรับกลยุทธ์การค้นคืนที่เหมาะสมตามความจำเป็น รวมถึงการตัดตอน บันทึก และการจัดการสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ

3. การประเมินสารสนเทศ ผู้เรียนสามารถสรุปแนวคิดสำคัญจากสารสนเทศที่รวบรวม โดยใช้เกณฑ์การประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ ความเที่ยงตรง ความถูกต้อง และความทันสมัย สามารถสังเคราะห์แนวคิดหลักเพื่อสร้างแนวคิดใหม่ เปรียบเทียบความรู้ใหม่กับความรู้เดิมเพื่อพิจารณาว่าอะไรคือสิ่งที่เพิ่มขึ้น อะไรคือสิ่งที่ขัดแย้งกัน และอะไรคือสิ่งที่คล้ายตามกัน

4. ความสามารถในการใช้สารสนเทศที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถใช้สารสนเทศใหม่ผนวกกับสารสนเทศที่มีอยู่ในการวางแผนและสร้างผลงาน หรือการกระทำตามหัวข้อที่กำหนดทบทวนกระบวนการ พัฒนาการผลิตผลงานของตนเอง และสามารถสื่อสารหรือเผยแพร่ผลงานของตนเองต่อบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากความสามารถดังกล่าวแล้ว ผู้เรียนควรมีคุณสมบัติในด้านอื่น ๆ ประกอบอีก ได้แก่

1. การรู้ห้องสมุด (Library literacy) ผู้เรียนต้องรู้ว่า ห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวมสารสนเทศในสาขาวิชาต่าง ๆ ไว้ในรูปแบบที่หลากหลายทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รู้วิธีการจัดเก็บสื่อ รู้จักใช้เครื่องมือช่วยค้นต่าง ๆ รู้จักกลยุทธ์ในการค้นคืนสารสนเทศ แต่ละประเภท รวมทั้งบริการต่าง ๆ ของห้องสมุด โดยเฉพาะห้องสมุดของสถาบันการศึกษาที่ผู้เรียนกำลังศึกษาอยู่จะต้องรู้จักอย่างลึกซึ้งในประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว การรู้ห้องสมุดครอบคลุมการรู้แหล่งสารสนเทศอื่น ๆ ด้วย

2. การรู้คอมพิวเตอร์ (Computer Literacy) ผู้เรียนต้องรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เบื้องต้นในเรื่องของฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ การเชื่อมประสาน และการใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์ เช่น การพิมพ์เอกสาร การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การใช้อินเทอร์เน็ตในการติดต่อสื่อสาร รวมถึงการรู้ที่ตั้งของแหล่งสารสนเทศ เป็นต้น

3. การรู้เครือข่าย (Network Literacy) ผู้เรียนต้องรู้ขอบเขตและมีความสามารถในการใช้สารสนเทศทางเครือข่ายที่เชื่อมโยงถึงกันทั่วโลก สามารถใช้กลยุทธ์การสืบค้นสารสนเทศจากเครือข่าย และการบูรณาการสารสนเทศจากเครือข่ายกับสารสนเทศจากแหล่งอื่น ๆ

4. การรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เห็น (Visual Literacy) ผู้เรียนสามารถเข้าใจและแปลความหมายสิ่งที่เห็นได้รวมถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ การแสดงความคิดเห็น และสามารถใช้สิ่งที่เห็นนั้นในการทำงานและการดำรงชีวิตประจำวันของตนเองได้ เช่น สัญลักษณ์ บุหรี่ และมีเครื่องหมายกากบาททาบอยู่ด้านบนหมายถึง ห้ามสูบบุหรี่ สัญลักษณ์ผู้หญิงอยู่หน้าห้องน้ำ หมายถึง ห้องน้ำสำหรับสตรี เป็นต้น

5. การรู้สื่อ (Media Literacy) ผู้เรียนต้องสามารถเข้าถึง วิเคราะห์ และผลิตสารสนเทศจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิทยุ ดนตรี หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เป็นต้น รู้จักเลือกรับสารสนเทศจากสื่อที่แตกต่างกัน รู้ขอบเขตและการเผยแพร่สารสนเทศของสื่อ เข้าใจถึงอิทธิพลของสื่อ และสามารถพิจารณาตัดสินได้ว่าสื่อ นั้น ๆ มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงไร

6. การรู้สารสนเทศดิจิทัล (Digital Literacy) ผู้เรียนสามารถเข้าใจและใช้สารสนเทศรูปแบบซึ่งนำเสนอในรูปแบบดิจิทัลผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ ตัวอย่างการรู้สารสนเทศดิจิทัล เช่น สามารถดาวน์โหลดไฟล์ข้อมูลจากแหล่งทรัพยากรสารสนเทศที่เข้าถึงในระยะไกลมาใช้ได้ รู้ว่าคุณภาพสารสนเทศที่มาจากเว็บไซต์ต่าง ๆ แตกต่างกันว่าเว็บไซต์ที่น่าเชื่อถือและเว็บไซต์ไม่น่าเชื่อถือ รู้จักโปรแกรมการค้นหา สามารถสืบค้นโดยใช้การสืบค้นขั้นสูง รู้เรื่องของกฎหมายลิขสิทธิ์ที่คุ้มครองทรัพยากรสารสนเทศบนเว็บไซต์ การอ้างอิงสารสนเทศจากเว็บไซต์ เป็นต้น

7. การมีความรู้ด้านภาษา (Language Literacy) ผู้เรียนมีความสามารถกำหนดคำสำคัญสำหรับการค้น ในขั้นตอนการค้นคืนสารสนเทศที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ การค้นสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต และการนำเสนอสารสนเทศที่ค้นมาได้ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่จำเป็นมากที่สุด เนื่องจากเป็นภาษาสากล และสารสนเทศส่วนใหญ่เผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษ

8. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ ตัดสินใจเลือกรับสารสนเทศที่นำเสนอไว้หลากหลาย โดยการพิจารณาทบทวนหาเหตุผลจากสิ่งที่เคยจดจำ คาดการณ์ โดยยังไม่เห็นคล้อยตามสารสนเทศที่นำเสนอเรื่องนั้น ๆ แต่จะต้องพิจารณาใคร่ครวญไตร่ตรองด้วยความรอบคอบและมีเหตุผลว่าสิ่งใดสำคัญมีสาระก่อนตัดสินใจเชื่อ จากนั้นจึงดำเนินการแก้ปัญหา

9. การมีจริยธรรมทางสารสนเทศ (Information Ethic) การสร้างผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ มีความสำคัญและเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา เพื่อปลูกฝังผู้เรียนให้รู้จักใช้สารสนเทศโดยชอบธรรมบนพื้นฐานของจริยธรรมทางสารสนเทศ เช่น การนำข้อความหรือแนวคิดของผู้อื่นมาใช้ในงานของตนจำเป็นต้องอ้างอิงเจ้าของผลงานเดิม การไม่นำข้อมูลที่ขัดต่อศีลธรรมและจรรยาบรรณของสังคมไปเผยแพร่ เป็นต้น

6) คุณลักษณะและความสามารถในการรู้สารสนเทศ

SUNY Council of Library Directors Information Literacy Initiative (2003) ได้เสนอคุณลักษณะและความสามารถในการรู้สารสนเทศของบุคคลดังนี้

1. ตระหนักถึงความจำเป็นของสารสนเทศ
2. สามารถกำหนดขอบเขตของสารสนเทศที่จำเป็น
3. เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ประเมินสารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศได้
5. นำสารสนเทศที่คัดสรรแล้วสู่พื้นความรู้เดิมได้
6. มีประสิทธิภาพในการใช้สารสนเทศได้ตรงตามวัตถุประสงค์
7. เข้าใจประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายในการใช้

สารสนเทศ

8. เข้าถึงและใช้สารสนเทศได้อย่างมีจริยธรรมและถูกกฎหมาย
9. แบ่งประเภท จัดเก็บ และสร้างความเหมาะสมให้กับสารสนเทศที่รวบรวมไว้
10. ตระหนักว่าการรู้สารสนเทศช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

7) แนวทางการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ

แนวทางการส่งเสริมการรู้สารสนเทศมีหลายแนวทาง หากแนวทางที่มีรูปธรรมชัดเจนจากประเทศสหรัฐอเมริกา คือ The Big 6 Skills Model ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยนักการศึกษาชื่อ Mike Eisenberg และ Bob Berkowitz (2001-2006) โดยได้นำไปใช้ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับอุดมศึกษา เป็นที่นิยมใช้กันแพร่หลาย มีการนำไปประยุกต์เพื่อการเรียนการสอนทักษะสารสนเทศในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ โดยมี 6 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนด ภาระงาน (Task Definition) เป็นการระบุปัญหา หรือ กำหนดขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการใช้ และกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการค้นหาสารสนเทศในขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดกลยุทธ์แสวงหาสารสนเทศ (Information Seeking Strategies) เป็นการกำหนดว่าแหล่งสารสนเทศใดมีสารสนเทศที่ต้องการ และประเมินความเหมาะสมของแหล่งสารสนเทศกับปัญหาที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น เพื่อให้สารสนเทศได้ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดแหล่งสารสนเทศและการเข้าถึงสารสนเทศ (Location and Access) เป็นการระบุแหล่งที่อยู่ของสารสนเทศและค้นหาสารสนเทศตามแหล่งสารสนเทศที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 4 การใช้สารสนเทศ (Use of Information) เป็นการอ่าน พิจารณา สารสนเทศที่ต้องการ และคัดเลือกข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องออกมาใช้ได้ตรงกับที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินผลงานที่ได้ทำขึ้น รวมทั้งการประเมินกระบวนการแก้ไขปัญหาสารสนเทศด้วย

สำหรับในประเทศไทยงานวิจัยการพัฒนารูปแบบการรู้สารสนเทศสำหรับสังคมไทย (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2550) ได้สังเคราะห์และพัฒนารูปแบบการรู้สารสนเทศสำหรับ สังคมไทยขึ้นโดยมีพื้นฐานจาก The Big 6 Skills Model ดังกล่าวข้างต้น มี 4 ขั้นตอนได้แก่

1. กำหนดภารกิจ คือ ต้องการรู้อะไร ปัญหาหรือข้อสงสัยคืออะไร
2. ตรงจุดเข้าถึงแหล่ง คือ การหาคำตอบว่าอยู่ที่ไหน มีวิธีเข้าถึง และการใช้ แหล่งความรู้ได้อย่างไร
3. ประเมินสารสนเทศ คือ การคัดสรรสารสนเทศอย่างไรให้ตรงกับสิ่งที่ต้องการรู้ และน่าเชื่อถือ
4. บูรณาการวิธีการใช้งาน คือ การมีวิธีใดใช้ในการนำสิ่งที่ค้นพบมาสรุป นำเสนอ และสื่อสารกับผู้อื่น ประยุกต์ใช้แก้ปัญหา ใช้อย่างมีจรรยาบรรณและถูกกฎหมาย

8) ประโยชน์ของการรู้สารสนเทศ

จากผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศสำหรับสังคมไทย (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2549) พบว่ารูปแบบการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศ 4 ขั้นตอนคือ กำหนดภารกิจ ตรงจุดเข้าถึงแหล่ง ประเมินสารสนเทศ และบูรณาการวิธีการใช้งาน ได้ถูกนำไปใช้ โดยส่วนใหญ่ผู้สอนเริ่มเข้าใจและให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการรู้สารสนเทศให้แก่ผู้เรียนของตน และพยายามคิดค้นกลยุทธ์ในการเสริมสร้างการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศให้เหมาะสมกับธรรมชาติ และบริบทของแต่ละท้องถิ่น โดยผู้สอนได้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สารสนเทศทั้งใน สถาบันการศึกษาและในชุมชน สำหรับความคิดเห็นของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความสุขและ ชอบการเรียนรู้สารสนเทศ โดยเฉพาะขั้นตรงจุดเข้าถึงแหล่ง เพราะได้มีโอกาสแสวงหาความรู้จากแหล่ง ความรู้ได้ตามที่ตนต้องการ โดยผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีโอกาสค้นคว้าศึกษาหา ความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ทั้งจากโลกแห่งความเป็นจริงภายในและภายนอกสถาบันการศึกษา และโลกของอิเล็กทรอนิกส์

ดังนั้นการศึกษานอกโรงเรียนควรต้องเน้นกระบวนการพิจารณาคุณค่าของการรู้ สารสนเทศ เพื่อเป็นแกนการเรียนรู้ศาสตร์ต่าง ๆ ในบริบทของชีวิตแต่ละบุคคล การศึกษานอก โรงเรียนต้องมุ่งให้บุคคลรู้ถึงความจำเป็นของสารสนเทศ การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ การพัฒนาทักษะ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การวิเคราะห์และประเมินสารสนเทศ การจัดระบบประมวลสารสนเทศ การประยุกต์ใช้สารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ และสร้างสรรค์ การสรุปอ้างอิงและ

สื่อสารข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ ความเข้าใจและยอมรับในจริยธรรมของข้อมูลข่าวสาร การพัฒนาเจตคติที่นำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อนำไปสู่การรู้สารสนเทศอย่างแท้จริง

2.1.3 ผู้รู้สารสนเทศ

ผู้รู้สารสนเทศ หมายถึง บุคคลที่รู้ว่าจะเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างไร (People who have learned how to learn)

1) ความสามารถของผู้รู้สารสนเทศ มี 6 ด้าน ดังนี้

1.1) มีความตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศว่า ใช้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจ และช่วยในการทำงานหรือการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

1.2) มีความสามารถและรู้ว่าจะได้สารสนเทศที่ตนต้องการได้จากที่ใด และจะสืบค้นสารสนเทศได้อย่างไร

1.3) มีความสามารถในการประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณ์ญาณ

1.4) มีความสามารถในการประมวลสารสนเทศ คือการคิดและการวิเคราะห์สารสนเทศที่ได้มา

1.5) มีความสามารถในการใช้และสื่อสารสารสนเทศให้บรรลุวัตถุประสงค์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6) มีความเข้าใจประเด็นต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศ ตลอดจนการเข้าถึงและการใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรมและถูกกฎหมาย

2) ผู้เรียนที่เป็นผู้รู้สารสนเทศมีลักษณะอย่างไร?

2.1) มีความเป็นอิสระและมีศักยภาพในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.2) มีความต้องการสารสนเทศ

2.3) รู้ว่าอะไรคือสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการ

2.4) สามารถใช้และมีความมั่นใจในสารสนเทศในการแก้ปัญหาได้

2.5) รู้จักใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อการเข้าถึงและสื่อสารสารสนเทศ

2.2 มาตรฐานการรู้สารสนเทศ

มาตรฐานการรู้สารสนเทศระดับอุดมศึกษาสมาคมห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (ACRL, 2000) ได้กำหนดมาตรฐานความสามารถในการรู้สารสนเทศ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับอาจารย์ผู้สอนและบรรณารักษ์ห้องสมุด เพื่อประเมินความสามารถทางการรู้สารสนเทศของ

นักศึกษา เมื่อปี ค.ศ. 2000 ประกอบด้วย มาตรฐาน 5 ข้อ ดัชนีชี้วัด 22 ข้อ และภายใต้ดัชนีชี้วัดได้ ระบุผลลัพธ์ 84 ข้อ ต่อมาในปี ค.ศ. 2001 ได้เสนอวัตถุประสงค์ของการรู้สารสนเทศไว้เป็นต้นแบบ สำหรับอาจารย์ผู้สอนและบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเป็นการประกันคุณภาพของ นักเรียนอันเป็นผลผลิตจากสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้รู้สารสนเทศ (มูจลินทร์ ผลกล้า, 2550) ต่อมาปี ค.ศ. 2007 ได้เสนอวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการประกันและรับรองว่านักศึกษาและบัณฑิตที่ผลิตจาก สถาบันการศึกษาจะเป็นผู้รู้สารสนเทศ เพื่อประเมินความสามารถในการรู้สารสนเทศของนักศึกษา (สุจิน บุตรดีสุวรรณ, 2550) ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 นักศึกษาเป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถกำหนดลักษณะและขอบเขตของ สารสนเทศที่ต้องการได้ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1.1 นักศึกษาเป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถกำหนดและอธิบายสารสนเทศที่ต้องการได้ อย่างชัดเจน ผลลัพธ์ที่ได้

1.1.1 สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวเรื่องในการทาวิจัยหรือสารสนเทศที่ ตัวเองต้องการค้นหาในห้องเรียนกับครูผู้สอนกับกลุ่มกิจกรรม แสดงความคิดเห็นผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ได้

1.1.2 สามารถพัฒนาหัวข้อรายงานที่ตนเองศึกษาและกำหนดคำถามที่จะนำไปสู่ สารสนเทศที่ต้องการใช้ได้

1.1.3 สามารถค้นหาแหล่งสารสนเทศที่จะนามาสนับสนุนหัวข้องานวิจัยของ ตนเองได้

1.1.4 สามารถกำหนดหรือปรับปรุงสารสนเทศให้สอดคล้องกับสารสนเทศที่ ตนเองต้องการได้

1.1.5 สามารถอธิบายและระบุแนวคิดหลักและกำหนดคำศัพท์ที่จะใช้ในการ อธิบายถึงสารสนเทศที่ตนเองต้องการได้

1.1.6 สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการสารสนเทศใหม่กับความรู้ที่มีอยู่เดิมเพื่อ สร้างความรู้ใหม่ได้

1.2 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถจำแนกประเภทและรูปแบบของแหล่ง สารสนเทศและสารสนเทศที่น่าเชื่อถือต่าง ๆ ได้ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1.2.1 ทราบว่าสารสนเทศที่เป็นทางการ (Formally) และไม่เป็นทางการ (Informally) ผลิตขึ้นอย่างไรมีการจัดการอย่างไร มีการเผยแพร่อย่างไร

1.2.2 ตระหนักว่าความรู้สามารถถูกจัดแบ่งได้ตามสาขาวิชาซึ่งช่วยให้สามารถ เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างง่ายขึ้น

1.2.3 สามารถจำแนกคุณค่าและความแตกต่างของแหล่งสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สื่อประสม ฐานข้อมูล เว็บไซต์ ชุดข้อมูล เสียง ภาพ และหนังสือ เป็นต้น

1.2.4 สามารถจำแนกคุณค่าและความแตกต่างของแหล่งสารสนเทศที่มีศักยภาพเหล่านั้นได้ เช่น ความแตกต่างระหว่างแหล่งสารสนเทศที่ได้รับความนิยมและแหล่งสารสนเทศทางวิชาการ แยกความแตกต่างระหว่างสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันและแหล่งข้อมูลที่เป็นประวัติศาสตร์

1.2.5 สามารถแยกความแตกต่างของแหล่งสารสนเทศปฐมภูมิและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยตระหนักว่าแหล่งแต่ละชนิดใช้งานอย่างไร มีความสำคัญต่างกันอย่างไร

1.2.6 สามารถเข้าใจได้ว่าสารสนเทศที่เป็นข้อมูลดิบนั้นมาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ

1.3 นักศึกษาผู้เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถพิจารณาถึงราคา/ค่าใช้จ่ายในการหาสารสนเทศกับประโยชน์ที่จะได้รับโดยแสดงออกถึงลักษณะเหล่านี้ ผลลัพธ์ที่ได้

1.3.1 กำหนดแหล่งที่มีสารสนเทศที่ต้องการใช้และตัดสินใจขยายกระบวนการค้นหาสารสนเทศจากแหล่งทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่ เช่น การยืมระหว่างห้องสมุด การใช้แหล่งทรัพยากรจากที่อื่นนอกเหนือจากแหล่งที่เคยใช้ การใช้ภาพ วีดิทัศน์ ข้อความหรือเสียงได้ สามารถกำหนดแหล่งที่มีสารสนเทศโดยตรงและใช้บริการอื่นที่เหมาะสมเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ

1.3.2 สามารถพิจารณาความเป็นไปได้ในการได้มาซึ่งสารสนเทศภาษาอื่นเพื่อรวบรวมสารสนเทศที่ต้องการเพิ่มเติมและสามารถเข้าใจบริบทของสารสนเทศ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1.4 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถประเมินขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการใช้ได้ ผลลัพธ์ที่ได้

1.4.1 สามารถทบทวนว่าสารสนเทศที่มีอยู่ในเบื้องต้นสามารถตอบคำถามการวิจัยได้อย่างชัดเจน หรือต้องการปรับปรุงใหม่

1.4.2 สามารถกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการตัดสินใจใช้สารสนเทศหรือเลือกสารสนเทศ

มาตรฐานที่ 2 นักศึกษาเป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.1 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถเลือกวิธีการค้นหาอย่างมีหลักการ (Investigative Methods) หรือเลือกระบบการค้นหาสารสนเทศเพื่อใช้ในการเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม ผลลัพธ์ที่ได้

2.1.1 สามารถจำแนกวิธีการค้นหาสารสนเทศอย่างมีหลักการได้อย่างเหมาะสม เช่น ใช้วิธีการทดลองสถิติ การเลียนแบบหรือลงภาคสนาม

2.1.2 สามารถสำรวจถึงผลดีและความเหมาะสมของวิธีการค้นหาสารสนเทศอย่างมีหลักการต่าง ๆ ได้

2.1.3 ศึกษาขอบเขต เนื้อหา และโครงสร้างของระบบการค้นคืนสารสนเทศได้ โดยไม่คำนึงถึงรูปแบบ เช่น ดรรชนีและสามารถใช้คำแนะนำการใช้ หรือเมนูช่วยเหลือบนอินเทอร์เน็ต ในการค้นหาสารสนเทศที่มีอยู่ในระบบ เข้าใจความแตกต่างระหว่างดรรชนีกับฐานข้อมูลออนไลน์ ความแตกต่างระหว่างฐานข้อมูลเอกสารเต็มรูป (Full Text) กับฐานข้อมูลบรรณานุกรม สามารถคัดเลือกเครื่องมือเพื่อค้นหาสารสนเทศที่ต้องการใช้ได้เหมาะสม

2.1.4 สามารถคัดเลือกแนวทางในการเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการจากวิธีการ ค้นหาสารสนเทศอย่างมีหลักการหรือใช้ระบบการค้นคืนสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพและมี ประสิทธิภาพ

2.2 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถสร้างและออกแบบกลยุทธ์ในการสืบค้น สารสนเทศและดำเนินตามกลยุทธ์ที่ออกแบบไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลลัพธ์ที่ได้

2.2.1 สามารถพัฒนาวางแผนการวิจัยให้สอดคล้องกับวิธีการในการสำรวจ สารสนเทศที่ต้องการอย่างเหมาะสม

2.2.2 กำหนดค่าสำคัญ คำพ้องความหมายและค่าที่สัมพันธ์กับสารสนเทศที่ ต้องการโดยสามารถกำหนดค่าสำคัญหรือวลีที่เป็นตัวแทนของหัวข้อที่ศึกษาทั้งในแหล่งทั่วไป เช่น บัตรรายการ ดรรชนีวารสาร แหล่งออนไลน์และแหล่งเฉพาะสาขาวิชา เป็นต้น การกำหนดค่าศัพท์ที่ ใช้เป็นทางเลือก เช่น ค่าต่างกันที่มีความหมายต่างกัน ค่าที่มีความหมายกว้างกว่าหรือแคบกว่าและวลี ที่แทนหัวข้อที่ศึกษาได้

2.2.3 สามารถเลือกศัพท์เฉพาะที่ใช้ในสาขาหรือใช้ในแหล่งค้นคืนสารสนเทศ

2.2.4 กำหนดกลยุทธ์การค้นหาสารสนเทศ โดยใช้คำสั่งที่เหมาะสมกับระบบการ ค้นคืนสารสนเทศที่เลือกไว้ เช่น การค้นคืนโดยใช้เทคนิคตรรกบูลีน เทคนิคการตัดค่า การใช้คำ ไกล่เคียง ในกรณีที่ใช้เครื่องมือช่วยค้น หรือใช้เครื่องมือที่อยู่ในภายในแหล่งนั้น ๆ เช่น ใช้ดรรชนี สำหรับการค้นหาในหนังสือและสามารถบอกได้ว่าเมื่อใดควรค้นหาจากแหล่งข้อมูลใด เช่น ผู้แต่ง ชื่อ เรื่อง หัวเรื่อง คำสำคัญ ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2.2.5 นากลยุทธ์การค้นหาไปใช้ในระบบการค้นคืนสารสนเทศต่าง ๆ โดยการใช้ เครื่องมือช่วยค้นที่แตกต่างกัน ใช้คำสั่งต่างกันและตัวปฏิบัติการค้นหาที่ต่างกันได้ โดยสามารถใช้คำ แนะนำการใช้หน้าจอ (Help Screen) เพื่อให้เข้าใจโครงสร้างการค้นหาและคำสั่งของระบบการค้น คืนสารสนเทศนั้น ๆ มีความรู้ในการค้นหาขั้นพื้นฐานและขั้นสูง สามารถจำกัดและขยายผลการค้นได้ รวมทั้งใช้กลยุทธ์การค้นหาให้สอดคล้องกับสารสนเทศที่ต้องการใช้และแหล่งสารสนเทศที่ใช้

2.2.6 สามารถสืบค้นโดยเลือกใช้วิธีที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสาขาวิชา

2.3 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถสืบค้นสารสนเทศทางออนไลน์หรือ สารสนเทศที่เป็นผลงานของบุคคลอื่นทางออนไลน์โดยวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ผลลัพธ์ที่ได้

2.3.1 สามารถใช้ระบบการสืบค้นที่หลากหลายเพื่อการค้นคืนสารสนเทศที่มีอยู่ในรูปแบบต่างกันได้

2.3.2 ใช้แผนการจัดหมวดหมู่หนังสือระบบต่าง ๆ เช่น เลขเรียกหนังสือ หรือ ดรรชนีเพื่อค้นหาสารสนเทศในห้องสมุดหรือแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ได้โดยสามารถใช้เลขเรียกหนังสือหรือดรรชนีในการระบุที่อยู่ของสารสนเทศในห้องสมุด

2.3.3 สามารถใช้บริการออนไลน์แบบพิเศษ (Specialized Online) หรือบริการผู้ใช้ส่วนบุคคล (In Personal Service) ที่มีในสถาบันเพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่ต้องการได้ เช่น บริการยืมระหว่างห้องสมุด บริการจัดส่งเอกสารและแหล่งข้อมูลชุมชน

2.3.4 สามารถใช้การสำรวจ การส่งจดหมาย การสัมภาษณ์ หรือรูปแบบอื่นของเครื่องมือสืบค้น เพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศเบื้องต้นที่ต้องการได้ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.4 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถปรับปรุงกลยุทธ์การสืบค้นได้ ผลลัพธ์ที่ได้

2.4.1 ประเมินปริมาณ คุณภาพและผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการสืบค้นเพื่อเลือกระบบการค้นคืนสารสนเทศที่เหมาะสมหรือเลือกทางเลือกที่เหมาะสมในการสืบค้น

2.4.2 สามารถกำหนดปัญหาในการค้นคืนสารสนเทศและตัดสินใจปรับปรุงกลยุทธ์การสืบค้นใหม่ได้ ถ้าจำเป็น

2.4.3 สามารถเริ่มต้นสืบค้นใหม่อีกครั้งโดยใช้กลยุทธ์การสืบค้นที่ปรับปรุงใหม่ได้

2.5 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถคัดลอก บันทึกและจัดการสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้ ผลลัพธ์ที่ได้

2.5.1 สามารถเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการคัดลอกสารสนเทศที่ต้องการได้ เช่น ฟังก์ชันของโปรแกรมในการคัดลอก (Copy) และวาง (Paste) การถ่ายเอกสารการใช้สแกนเนอร์ การใช้อุปกรณ์สื่อสตัทค์นได้

2.5.2 สามารถจัดระบบสารสนเทศที่รวบรวมมาได้

2.5.3 สามารถแยกแยะความต่างระหว่างแหล่งสารสนเทศแต่ละประเภทและเข้าใจถึงองค์ประกอบและโครงสร้างของประโยคที่ถูกต้องในการอ้างอิงแหล่งสารสนเทศได้

2.5.4 สามารถจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกันไว้ใช้อ้างอิงในครั้งต่อไป

2.5.5 สามารถใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายในการจัดการสารสนเทศที่ได้รับการคัดเลือกและถูกจัดระบบไว้แล้วได้

มาตรฐานที่ 3 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถประเมินสารสนเทศและแหล่งที่มาอย่างมีวิจารณ์ญาณ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศที่ได้รับเข้ากับความรู้เดิมได้ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

3.1 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถสรุปแนวคิดสำคัญที่ได้จากสารสนเทศที่รวบรวมผลลัพธ์ที่ได้

3.1.1 สามารถอ่านเอกสารและคัดเลือกประเด็นสำคัญได้

3.1.2 สามารถสรุปประเด็นสำคัญของเอกสารด้วยสำนวนของตนเองและเลือกใช้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง

3.1.3 สามารถเลือกเนื้อหาจากกล่าวที่เหมาะสมเพื่อการคัดลอกมาอ้างอิงได้

3.2 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถกำหนดและประยุกต์ใช้เกณฑ์มาตรฐานในการประเมินสารสนเทศและแหล่งที่มาได้ ผลลัพธ์ที่ได้

3.2.1 สามารถตรวจสอบและเปรียบเทียบสารสนเทศต่างแหล่งต่าง ๆ ได้เพื่อประเมินความน่าเชื่อถือ ความถูกต้อง ความเที่ยงตรง ช่วงเวลาของสารสนเทศรวมถึงทัศนคติของสารสนเทศ

3.2.2 สามารถวิเคราะห์โครงสร้างและเหตุผล ที่ใช้สนับสนุนข้อโต้แย้งหรือวิธีการของสารสนเทศที่ตนเองมีได้

3.2.3 สามารถจำแนกความแตกต่างของสารสนเทศที่มีอคติ สารสนเทศที่น่าเชื่อถือ

3.2.4 ตระหนักถึงวัฒนธรรม รูปลักษณ์ทางกายภาพซึ่งเป็นบริบทของสารสนเทศที่สร้างขึ้นและเข้าใจถึงผลกระทบที่มีต่อการแปลความสารสนเทศได้ เช่น อธิบายได้ว่าอายุหรือเวลาของแหล่งสารสนเทศมีผลต่อคุณค่าของแหล่งสารสนเทศนั้นและอธิบายได้ว่าจุดมุ่งหมายในการผลิตสารสนเทศมีผลต่อการใช้ประโยชน์ของสารสนเทศนั้นอย่างไร บริบททางวัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ ซึ่งอาจจะมีผลต่อความละเอียดของสารสนเทศได้

3.3 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถสังเคราะห์ใจความสำคัญของสารสนเทศเพื่อสร้างแนวคิดสารสนเทศใหม่ได้ ผลลัพธ์ที่ได้

3.3.1 สามารถเข้าถึงใจความสัมพันธ์ของแนวคิดต่าง ๆ ในสารสนเทศและสามารถเชื่อมโยงแนวคิดต่าง ๆ เหล่านั้นกับความรู้ที่มีอยู่เดิมในการสร้างสารสนเทศใหม่ที่น่าเชื่อถือได้ ยมีข้อมูลอ้างอิงสนับสนุนที่เป็นประโยชน์

3.3.2 สามารถสังเคราะห์สารสนเทศในขั้นแรกได้และตั้งสมมติฐานได้ว่าควรจะศึกษาหรือ หาสารสนเทศเพิ่มเติมหรือไม่

3.3.3 สามารถใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีอื่น ๆ เช่น ตาราง แผ่นข้อมูล ฐานข้อมูล สื่อประสม อุปกรณ์ไฮเทคที่ศน์วัสดุอื่น ๆ ในการจัดประเด็นแนวคิดและข้อเท็จจริงต่าง ๆ

3.4 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถเปรียบเทียบความรู้ใหม่กับความรู้ที่มีอยู่เดิม

เพื่อให้ทราบถึงคุณค่าที่เพิ่มขึ้น สิ่งที่ขัดแย้งกันและลักษณะเฉพาะอื่น ๆ ของสารสนเทศได้ คือ สารสนเทศที่ได้นั้น ได้เพิ่มเติมความรู้ที่มีอยู่หรือไม่ หรือสารสนเทศที่ได้นั้นขัดแย้งกับความรู้ที่มีอยู่เดิมหรือไม่ ผลลัพธ์ที่ได้

3.4.1 สามารถพิจารณาได้ว่าสารสนเทศที่ได้เพียงพอในการวิจัยหรือตอบสนองความต้องการสารสนเทศอื่นเพิ่มเติมหรือไม่

3.4.2 สามารถใช้เหตุผลในการคัดเลือกเกณฑ์ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ว่า สารสนเทศที่รวบรวมมาได้นั้นขัดแย้งกับสารสนเทศที่ได้มาจากแหล่งอื่น ๆ หรือไม่

3.4.3 สามารถเขียนสรุปใจความสำคัญจากสารสนเทศที่รวบรวมมาได้

3.4.4 สามารถทดสอบทฤษฎีด้วยเทคนิคที่เหมาะสมของสาขาวิชานั้น ๆ เช่น การสร้างสถานการณ์จำลอง การทดลอง เป็นต้น

3.4.5 สามารถตัดสินความถูกต้องของสารสนเทศได้โดยการตั้งคำถามถึง แหล่งที่มาของข้อมูล การจำกัดเครื่องมือหรือกลยุทธ์ที่ใช้ในการรวบรวมสารสนเทศเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ เป็นเหตุ เป็นผล

3.4.6 สามารถเชื่อมโยงสารสนเทศใหม่กับสารสนเทศเดิมหรือความรู้เดิมที่มีอยู่ได้

3.4.7 สามารถเลือกสารสนเทศที่มีเนื้อหาสนับสนุนหัวข้อเรื่องหรือประเด็นที่กำลัง

ค้นคว้า

3.5 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถตัดสินใจที่จะเพิ่มหรือลดสารสนเทศได้ผล ลัพธ์ที่ได้

3.5.1 สามารถจับประเด็นสำคัญต่าง ๆ ที่พบจากสารสนเทศได้

3.5.2 สามารถตัดสินใจที่จะเพิ่มหรือลดประเด็นของสารสนเทศที่ต้องการได้

3.6 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศทาคความเข้าใจและตีสารสนเทศเพื่อการอภิปรายกับ บุคคลอื่น ผู้เชี่ยวชาญหรือปฏิบัติงานได้ผลลัพธ์ที่ได้

3.6.1 สามารถมีส่วนร่วมในการอภิปรายในชั้นเรียนหรือการอภิปรายอื่น ๆ

3.6.2 สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการ อภิปรายเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น อีเมลล์ บอร์ดรายงานข่าว (Bulletin board) และห้องสนทนา (Chat room) ได้

3.6.3 สามารถสอบถามทัศนคติของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ได้ เช่น การสัมภาษณ์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์และบริการจดหมายข่าว

3.7 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถตัดสินใจได้ว่าคำถามการค้นคว้านั้นต้อง ปรับเปลี่ยนใหม่หรือไม่ ผลลัพธ์ที่ได้

3.7.1 สามารถตัดสินใจได้ว่าสารสนเทศที่ได้มานั้นเพียงพอกับความต้องการหรือไม่ หรือว่ายังต้องการสารสนเทศเพิ่มเติมจากที่อื่น

3.7.2 สามารถมีปรับปรุงกลยุทธ์การสืบค้นและเพิ่มเติมแนวคิดการสืบค้นที่จำเป็นเข้าไปใหม่ได้โดยการปรับปรุงคำศัพท์ที่ใช้ค้น

3.7.3 สามารถพิจารณาแหล่งค้นคว้าข้อมูลที่ใช้ในปัจจุบันและหาแหล่งค้นคว้าใหม่ได้โดยการตรวจสอบจากเชิงอรรถและบรรณานุกรมหรือเชื่อมโยงไปยังส่วนอื่น ๆ เพื่อค้นหาสารสนเทศอื่นเพิ่มเติมได้

มาตรฐานที่ 4 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

4.1 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถใช้สารสนเทศที่มีอยู่เดิมและสารสนเทศที่ได้มาใหม่ในการวางแผนและสร้างสารสนเทศขึ้นมาใหม่ได้ ผลลัพธ์ที่ได้

4.1.1 จัดการกับเนื้อหาในลักษณะที่สนับสนุนจุดประสงค์และรูปแบบของงานที่ต้องการ เช่น การทำโครงเรื่อง ทาฉบับร่าง แผ่นภาพ เป็นต้น

4.1.2 เชื่อมโยงความรู้และทักษะจากประสบการณ์เดิม ในการวางแผนและสร้างสารสนเทศขึ้นมาใหม่

4.1.3 เชื่อมโยงสารสนเทศเดิมและสารสนเทศใหม่ รวมถึงการคัดลอกข้อความหรือการถ่ายข้อความในลักษณะที่สนับสนุนตามวัตถุประสงค์ของผลงานใหม่

4.1.4 สามารถปรับเปลี่ยนข้อความ รูปภาพและข้อมูลที่อยู่ในรูปดิจิทัลจากแหล่งข้อมูลเดิมให้อยู่ในรูปแบบใหม่ได้

4.2 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถทบทวนกระบวนการในการพัฒนาผลงานขึ้นมาใหม่ ผลลัพธ์ที่ได้

4.2.1 สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนหรือลำดับกิจกรรมของการผลิตสารสนเทศ ได้แก่ การค้นหาสารสนเทศ การประเมินสารสนเทศ และการสื่อสารสารสนเทศ

4.2.2 สามารถทบทวนถึงสาเหตุที่ทำให้ผลงานประสบผลสำเร็จ สาเหตุที่ทำให้ล้มเหลว และกลยุทธ์ที่เคยเลือกใช้ได้

4.3 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถนำสารสนเทศที่ผลิตขึ้นมาใหม่ไปสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลลัพธ์ที่ได้

4.3.1 สามารถเลือกวิธีการหรือรูปแบบที่เหมาะสมที่สุดในการเผยแพร่ผลงานแก่ผู้ใช้

4.3.2 สามารถใช้ประเภทของอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมในการผลิตผลงานที่ต้องการได้

4.3.3 สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เราต้องการสื่อสารข้อมูลเข้าด้วยกันได้

4.3.4 สามารถสื่อสารข้อมูลได้อย่างชัดเจนด้วยวิธีที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้รับที่เป็น

เป้าหมาย

มาตรฐานที่ 5 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถมีความเข้าใจในเรื่อง เศรษฐกิจ กฎหมายและประเด็นของสังคมเกี่ยวกับการใช้และการเข้าถึงสารสนเทศ รวมถึงการใช้สารสนเทศ อย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จ

5.1 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถมีความเข้าใจในจริยธรรม กฎหมายเกี่ยวกับ สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ ผลลัพธ์ที่ได้

5.1.1 สามารถจำแนกและอธิบายเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว (Privacy) และการ ป้องกันสิทธิความปลอดภัย (Security) ในการใช้สารสนเทศที่เป็นสิ่งตีพิมพ์และสารสนเทศที่เป็น อิเล็กทรอนิกส์

5.1.2 สามารถจำแนกและอธิบายเกี่ยวกับสารสนเทศที่สามารถเข้าถึงได้โดยไม่ต้อง เสียค่าใช้จ่ายและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

5.1.3 สามารถจำแนกและอธิบายเกี่ยวกับสิทธิในการกาจัดการพูด (Censorship of Speech) และสิทธิในการพูด (Freedom of Speech) ได้และกฎหมายคุ้มครอง ลิขสิทธิ์ (Copyright) และการใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องตามลิขสิทธิ์ (Fair use of Copyright Materials) ได้

5.2 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ นโยบายขององค์กร จรรยาบรรณ ในการเข้าถึงและใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศ ผลลัพธ์ที่ได้

5.2.1 สามารถมีส่วนร่วมในการอภิปรายผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronics Discussions) โดยปฏิบัติตามกฎระเบียบ เช่น การมีมารยาทในการใช้อินเทอร์เน็ต (Netiquette)

5.2.2 สามารถเข้าใจวัตถุประสงค์ของการใช้รหัสผ่าน (Password) ที่ได้รับการ อนุญาต และรหัสประจำตัว (ID) เพื่อเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการ

5.2.3 สามารถยอมรับนโยบายของหน่วยงานที่เราใช้เป็นแหล่งเข้าถึงสารสนเทศ

5.2.4 สามารถใช้แหล่งสารสนเทศ อุปกรณ์ ระบบและเครื่องอำนวยความสะดวก อื่น ๆ อย่างถูกต้อง

5.2.5 สามารถจัดหา จัดเก็บและเผยแพร่ อักษร ข้อมูล รูปภาพและเสียงอย่างถูก กฎหมาย

5.2.6 สามารถแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในการที่จะไม่คัดลอกผลงานของบุคคล อื่นโดยไม่ได้อ้างอิงหรือแอบอ้างคัดลอกผลงานของผู้อื่นเป็นของตนเอง

5.2.7 สามารถแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในเรื่องนโยบายและการวิจัยบุคคล

(Human Research) ตัวชี้วัดความสำเร็จ

5.3 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถใช้แหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ในการนำเสนอผลงาน ผลลัพธ์ที่ได้

5.3.1 สามารถเลือกรูปแบบของการเขียนบรรณานุกรมได้ และบรรณานุกรมนั้นมีมาตรฐานสามารถนำมาใช้ได้อย่างสม่ำเสมอ

5.3.2 การเผยแพร่สารสนเทศนั้นจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของผลงานที่มีการอ้างอิงให้กับเจ้าของผลงานด้วย

การรู้สารสนเทศจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศโดยต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในบริบทของทุกอย่างในชีวิตของบุคคล เพื่อความสำเร็จโดยบูรณาการทั้งในหลักสูตรของการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาอยู่แล้ว เช่น การนำชมห้องสมุด (Library Tour) ปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด (Library Orientation) การสอนวิธีการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรม (Bibliographic instruction) การฝึกอบรมการใช้ฐานข้อมูล (Training on Database Searching) การสอนทักษะการใช้ห้องสมุด (Library skills instruction) การสอนให้ใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรม (Plagiarism) แต่ยังไม่พบว่าการรู้สารสนเทศของนักศึกษายังอยู่ในระดับปานกลาง เช่น

ภาดา เจียวกิก (2547) พบว่า ระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมของนิสิตระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอยู่ในระดับปานกลาง และนักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาแตกต่างกัน มีความรู้สารสนเทศโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

สุพิศ บายคายคม (2550) พบว่า ระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมของนิสิตระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ชั้นปีที่ 1-4 อยู่ในระดับปานกลาง

ศิวราช ราชพัฒน์ (2547) ศึกษาการสอนการรู้สารสนเทศทางเว็บไซต์ของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 17 แห่งในสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และฮ่องกง พบว่ามีเพียงร้อยละ 29.41 ที่มีการสอนการรู้สารสนเทศครบ 5 มาตรฐานตามเกณฑ์ของ ACRL และ ALA

ข้อมูลดังกล่าวทำให้ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต้องหันมามองเป้าหมายของห้องสมุดตนเองว่าจะสามารถพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้รู้สารสนเทศได้อย่างไร ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับแผนงานและการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ รวมถึงการสนับสนุนที่ดีจากอาจารย์ผู้สอน ผู้บริหารของห้องสมุด ผู้บริหารของคณะวิชา และผู้บริหารของมหาวิทยาลัยด้วย โดยเฉพาะในเรื่องของการวัดการรู้สารสนเทศ หากไม่มีการวัด....และเรื่องของห้องสมุดยังเป็นเรื่องที่เรียนรู้ตามอัธยาศัยแล้วหละก็ นักศึกษาอาจไม่ผ่านเกณฑ์การรู้สารสนเทศก็เป็นได้....หากสถาบันอุดมศึกษาใดไม่แคร์ก็ไม่เป็นไร ถือเป็นเรื่องของนโยบาย....

แต่หากเล่นเรื่อง IL แล้ว ไม่ควรมองเฉพาะแค่กิจกรรมส่งเสริมการรู้สารสนเทศที่สร้างขึ้น แต่ควรมองถึงวิธีการวัดการรู้สารสนเทศว่า จะวัดเมื่อใด จะวัดกับนักศึกษากลุ่มใด...ปี 4 หรือปี 3 ควรมีการวัดความรู้ก่อนได้รับการส่งเสริมการรู้สารสนเทศหรือไม่ ใครเป็นผู้รับผิดชอบเนื้อหาของารวัด และจะอย่างไรให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการรู้สารสนเทศของห้องสมุดได้

2.3 การส่งเสริมการรู้สารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษา

การสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้สารสนเทศ จำเป็นต้องเริ่มดำเนินการปูพื้นฐานตั้งแต่การศึกษาระดับต้น (Bruce, 2002) และต่อเนื่องถึงระดับอุดมศึกษาและความร่วมมือระหว่างครู อาจารย์ และบรรณารักษ์ จึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะเป็นผู้รู้สารสนเทศได้อย่างนี้นั้น จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝน และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาและตลอดชีวิต บุคคลสามารถที่จะสร้างทักษะการรู้สารสนเทศได้ โดยการฝึกฝนทักษะด้านการสืบค้นสารสนเทศ การประเมินสารสนเทศ การใช้สารสนเทศ และภาคีคิดอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศในการตอบสนองความต้องการในทุกด้าน UNESCO ได้ให้ความสำคัญของการรู้สารสนเทศอย่างมากและเห็นว่าเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับการศึกษาในทุกๆระดับ และควรมีบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอน (UNESCO, 2008, pp. 35-36 ; “Information literacy, 2007”) ในประเทศต่าง ๆ เช่น ประเทศอังกฤษ Society of College, National and University Libraries (SCONUL) ได้กำหนดทักษะ 7 ประการในการรู้สารสนเทศ (The seven headline skills) ในระดับอุดมศึกษา ประเทศนิวซีแลนด์ กำหนดให้ทักษะการรู้สารสนเทศเป็นทักษะที่สำคัญใน 8 ทักษะ สำหรับนักเรียนประเทศสิงคโปร์ กระทรวงการศึกษา ได้จัดทำคู่มือ ชื่อ Information Literacy Guidelines แนะนำแนววิธีการสอน การประเมินผล รวมทั้งกำหนดมาตรฐานทักษะการรู้สารสนเทศที่พึงประสงค์ สำหรับโรงเรียน และประเทศสหรัฐอเมริกา สมาคมห้องสมุด อเมริกัน ได้จัดทำมาตรฐานการรู้สำหรับนักเรียน (Information literacy standards for schools) ในปี 1998 และมาตรฐานการรู้สำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา (Information literacy standards for higher education) ในปี 2000 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน (Bruce, 2002)

นอกจากการใช้มาตรฐานที่ได้กล่าวมาแล้วเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน ในการส่งเสริมการพัฒนาการรู้สารสนเทศยังควรมีการประเมินในการจัดการส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน เพื่อตรวจสอบว่าการเรียนการสอนที่ได้ดำเนินการตามมาตรฐานนั้นสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ทั้งในส่วนการเรียนการสอนโดยห้องสมุดการเรียนการสอนโดยคณาจารย์ เนื่องจากการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศเป็นหน้าที่ของสถาบันห้องสมุด และคณาจารย์ที่ต้องพัฒนาทักษะร่วมกัน

2.4 ห้องสมุดและแหล่งสารสนเทศ

การเป็นผู้รู้สารสนเทศที่สมบูรณ์ได้นั้นมีคุณสมบัติหนึ่งข้อที่ต้องให้ความสำคัญ คือการรู้จักแหล่งสารสนเทศ เพื่อให้ผู้ใช้สารสนเทศสามารถแสวงหาสารสนเทศที่ต้องการได้ แหล่งสารสนเทศไม่ได้มีเพียงห้องสมุดเท่านั้น ยังมีแหล่งสารสนเทศอื่น ๆ อีกมากมายที่ผู้ใช้สามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการ ซึ่งแหล่งสารสนเทศในปัจจุบันนี้ก็มีหลากหลายแหล่งสารสนเทศ ดังเช่น แหล่งสารสนเทศบุคคล แหล่งสารสนเทศสื่อสารมวลชน แหล่งบริการสารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศจากเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากปัจจุบันข่าวสาร สารสนเทศ ถือเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยมีการกล่าวกันว่า ผู้ที่มีข่าวสาร สารสนเทศมากย่อมได้เปรียบมาก ทั้งในด้าน การดำรงชีวิตประจำวัน การตัดสินใจในด้านการทำงานและการประกอบธุรกิจ ซึ่งสารสนเทศบางประเภทมีราคาสูง จึงเป็นไปได้ยากที่ตัวบุคคลจะสามารถมีสารสนเทศไว้ครอบครองได้ทั้งหมดที่ต้องการ ดังนั้นบุคคลจึงจำเป็นต้องอาศัยห้องสมุดและแหล่งสารสนเทศ เพื่อตอบสนองความต้องการสารสนเทศของบุคคลเป็นอย่างดี

2.4.1 ห้องสมุด

ห้องสมุด เป็นแหล่งบริการสารสนเทศที่มีความสำคัญในการศึกษา ค้นคว้า ช่วยสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.4.2 ความหมายของห้องสมุด

ห้องสมุด หมายถึง แหล่งรวมทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นวัสดุตีพิมพ์ วัสดุไม่ตีพิมพ์ วัสดุอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้ใช้สืบค้นและเข้าถึงสารสนเทศได้มากขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า โดยมีerkัดเลือก จัดทำให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ และมีการจัดเก็บ และบริการอย่างมีระบบ โดยบรรณารักษ์วิชาชีพ ซึ่งมีความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ เป็นผู้บริหารและดำเนินงาน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542)

ห้องสมุด หมายถึง แหล่งรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภททั้งวัสดุตีพิมพ์ และวัสดุไม่ตีพิมพ์ มีการคัดเลือกและจัดหาเข้ามาอย่างทันสมัย ต่อเนื่องสอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของผู้ใช้ มีบรรณารักษ์เป็นผู้ดำเนินงาน และจัดบริการต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ (อำไพวรรณ ททัเป็นไทย, 2553)

ห้องสมุด หมายถึง แหล่งค้นคว้า เป็นศูนย์กลางของสรรพวิชาการในทุกแขนง ซึ่งมีการบันทึกข้อมูลหรือสารสนเทศไว้ในรูปสิ่งพิมพ์ และวัสดุไม่ตีพิมพ์ เช่น สื่อโสตทัศนวัสดุ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีการจัดทรัพยากรอย่างเป็นหมวดหมู่ เป็นระบบที่เป็นสากล เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้บริการให้ได้รับความสะดวก รวดเร็ว ตามความต้องการ (นำทิพย์ วิภาวิน, 2547)

ความหมายของห้องสมุดจากความหมายของผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ความหมายไว้ สามารถสรุปได้ว่า ห้องสมุด หมายถึง แหล่งรวบรวมสรรพวิชาการศึกษาทุกแขนง และจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนวัสดุ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีระบบ โดยมีบรรณารักษ์เป็นผู้ดำเนินงาน และให้บริการ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการ

2.4.3 ความสำคัญของห้องสมุด

- 1) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่มีที่สิ้นสุด
- 2) กระตุ้นให้รักการอ่านและการศึกษาค้นคว้า
- 3) ก่อให้เกิดการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
- 4) ตอบสนองความต้องการในการแสวงหาความรู้เฉพาะบุคคล

2.4.4 วัตถุประสงค์ของห้องสมุด

การก่อตั้งห้องสมุดขึ้นมาอาจมีนโยบายและวัตถุประสงค์การบริการแตกต่างกันไปตามลักษณะและประเภทของห้องสมุดนั้น แต่อย่างไรก็ตามห้องสมุดทุกประเภทจะมีวัตถุประสงค์หลักร่วมกัน ดังนี้

1. เพื่อการศึกษา ปัจจุบันระบบการศึกษาเป็นการมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้ผู้เรียนต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ ในห้องสมุด เพื่อให้เกิดความรู้ที่กว้างขวาง ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ หรือการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย สามารถใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง และห้องสมุดยังส่งเสริมให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต

2. เพื่อความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ห้องสมุดเป็นแหล่งรวมความรู้ที่หลากหลาย และมีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่ดี มีความทันสมัยมาให้บริการ ผู้ใช้บริการสามารถติดตามข่าวสาร เหตุการณ์ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ได้อย่างสม่ำเสมอ

3. เพื่อการค้นคว้าวิจัย ห้องสมุดเป็นแหล่งความรู้ ข่าวสาร และเป็นศูนย์กลางของการค้นคว้าวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ เพราะได้จัดหา รวบรวมสารสนเทศเพื่อการวิจัยในสาขาวิชานั้น ๆ ส่งเสริมให้เกิดวิทยาการใหม่ ๆ เกิดความก้าวหน้าทางวิทยาการในสาขาวิชาต่าง ๆ

4. เพื่อการจรรโลงใจ ห้องสมุดช่วยสร้างสรรค์ความจรรโลงใจให้แก่ผู้ใช้ด้วยทรัพยากรประเภท ศิลปะ ศาสนา ปรัชญา วรรณคดี การท่องเที่ยว สารคดี บทประพันธ์ต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้อ่านรู้สึกซาบซึ้งใจ เห็นคุณค่าของความดี สามารถยกระดับจิตใจให้เกิดจิตสำนึกดี มีคุณธรรม

5. เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ห้องสมุดให้บริการสิ่งพิมพ์ประเภทนวนิยาย เรื่องสั้น หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร สื่อโสตทัศนวัสดุ เพื่อให้ผู้ใช้เกิดความบันเทิง และเพลิดเพลินใจช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดได้

2.4.5 ประเภทของห้องสมุด

1) ห้องสมุดเฉพาะ (Special Library)

ห้องสมุดเฉพาะ เป็นห้องสมุดที่จัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานที่ห้องสมุดสังกัดอยู่ ซึ่งอาจเป็นห้องสมุดของหน่วยงานเอกชน หน่วยงานของรัฐ เอกชน สมาคม สโมสร เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการรวบรวม ข่าวสาร ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติในหน่วยงาน ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นสารสนเทศเฉพาะสาขาวิชา เพื่อให้บริการแก่สมาชิกหรือบุคลากรในหน่วยงานนั้น

2) ห้องสมุดโรงเรียน (School Library)

ห้องสมุดโรงเรียน เป็นห้องสมุดที่ถูกจัดตั้งขึ้นในโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนต่ำกว่าระดับอุดมศึกษา เช่น ห้องสมุดโรงเรียนประถม ห้องสมุดโรงเรียนมัธยม ห้องสมุดสถาบัน การอาชีวศึกษา เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรและนโยบายของโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักเรียนและการสอนครู ข้อมูลสารสนเทศจะสอดคล้องกับหลักสูตร บริการและกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุดจะช่วยปลูกฝังนิสัยรักการอ่านของนักเรียนด้วยตัวอย่างเช่น ห้องสมุดโรงเรียนอุดรพิทยานุกูล ห้องสมุดโรงเรียนสตรีราชินูทิศ เป็นต้น

3) ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย (College and University Library)

ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย เป็นห้องสมุดสถาบันการศึกษาชั้นสูงที่เปิดสอนในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งห้องสมุดของสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา เพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรของวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ช่วยสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยของอาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรของสถาบัน ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางวิชาการ ตลอดจนให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน เช่น ศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์วิทยบริการ วิทยาลัยเทคนิคอุดรธานี เป็นต้น

4) ห้องสมุดประชาชน (Public Library)

ห้องสมุดประชาชน เป็นห้องสมุดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรวบรวมข่าวสารทันสมัย และ ความรู้ที่หลากหลาย ไว้สำหรับการบริการประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ทุกเพศ วัย อาชีพ และ ระดับความรู้ ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนการอ่านและการศึกษาค้นคว้าตลอดชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น รวมไปถึงเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของประเทศ ดังนั้นห้องสมุดชนิดนี้จึงเปรียบได้กับวิทยาลัยในชุมชน เช่น ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัดอุดรธานี ห้องสมุดประชาชนเทศบาลนครอุดรธานี ห้องสมุดประชาชนจังหวัดหนองคาย เป็นต้น

5) หอสมุดแห่งชาติ (National Library)

หอสมุดแห่งชาติ เป็นห้องสมุดที่ทำหน้าที่เก็บ รวบรวม สะสมสิ่งพิมพ์และสื่อความรู้ทุกอย่างที่ผลิตขึ้นในประเทศ เพื่อเป็นการอนุรักษ์สื่อความรู้ซึ่งเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของชาติมิให้สูญ

หายไป รวมไปถึงเป็นหน่วยงานที่กำหนดเลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ (International Standard Book Number : ISBN) และเลขมาตรฐานสากลประจำวารสาร (International Standard Serial Number : ISSN) เพื่อควบคุมสิ่งพิมพ์ประเภทวารสาร และหนังสือ ให้เป็นแบบแผนเดียวกันทั่วโลก ส่วนหอสมุดแห่งชาติของประเทศไทย ตั้งอยู่ที่ท่าवासกรี ถนนสามเสน กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

2.4.6 ลักษณะของห้องสมุดที่ดี

ห้องสมุดที่ดีควรจัดระเบียบและจัดบริการ (อำเภอพรรณทิวเป็นไทย, 2540) ดังต่อไปนี้

1. มีหนังสือและวัสดุสิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุไว้สำหรับให้บริการแก่ผู้ใช้อย่างกว้างขวางทุกประเภท
2. มีบริการให้ยืมหนังสือ วัสดุสิ่งพิมพ์และไมตรีพิมพ์ต่าง ๆ แก่ผู้ใช้ห้องสมุด
3. จัดบริการแนะนำการอ่าน บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า จัดบริการหนังสือจองหนังสือสารอง เปิดโอกาสให้ผู้ใช้ได้ใช้หนังสือและวัสดุอื่น ๆ อย่างทั่วถึงกัน
4. จัดหาหนังสืออ้างอิงที่ทันสมัยมาสงวนไว้ใช้เฉพาะในห้องสมุด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ใช้ห้องสมุดได้ใช้หนังสืออ้างอิงอย่างทั่วถึงกัน
5. มีการจัดหนังสือไว้เป็นหมวดหมู่ตามระบบสากลไว้ให้บริการในชั้นเปิด เพื่อให้ผู้ใช้สามารถหยิบใช้ได้ด้วยตนเองโดยสะดวก
6. จัดทำคู่มือหรือเครื่องมือช่วยอำนวยความสะดวกในการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดเพื่อเป็นการช่วยประหยัดเวลาในการค้นหาและเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้ตรงเป้าหมายที่ได้วางเอาไว้อย่างรวดเร็ว เช่น คู่มือการใช้ห้องสมุด คู่มือการใช้ OPAC ทรัพยากรสารสนเทศ ฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด รายชื่อโสตทัศนวัสดุ เป็นต้น
7. จัดบริการแนะนำหนังสือดี หรือหนังสือที่น่าสนใจ หนังสือที่จัดหาเข้าห้องสมุดใหม่ ๆ เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้ทราบเป็นประจําอย่างสม่ำเสมอ
8. จัดสถานที่ให้สะอาด เรียบร้อย เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับความสะดวกสบายตามสมควรเช่น มีแสงสว่างเพียงพอ มีโต๊ะ เก้าอี้นั่งสบาย ปราศจากเสียงรบกวนทาลายสมาธิ มีอากาศถ่ายเทควรมีพัดลมช่วยระบายความร้อน หรือมีเครื่องปรับอากาศเพราะจะช่วยรักษาสภาพของวัสดุสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โสตทัศนวัสดุ ครุภัณฑ์ต่าง ๆ ในห้องสมุด ให้มีสภาพคงทนใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่านานปี
9. จัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น จัดโต๊ะอ่านเฉพาะบุคคล จัดบริการถ่ายสำเนาหนังสือและภาพ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความเหมาะสมตลอดจนความต้องการของผู้ใช้ ณ ที่นั้น ๆ
10. มีงบประมาณสำหรับการดำเนินงาน และจัดบริการเป็นประจําและเพียงพอ

2.4.7 บริการของห้องสมุด

การดำเนินงานห้องสมุด ถือว่าการบริการสารสนเทศเป็นหัวใจของงานห้องสมุด เพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดจัดมาให้คุ้มค่า และเกิดประโยชน์อย่างสูงสุดแก่ผู้ใช้บริการ บริการของห้องสมุดมีทั้งการบริการทางตรงและทางอ้อม ดังนี้

1. บริการการอ่าน
2. บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า
3. บริการ ยืม-คืน
4. บริการพิมพ์งาน ถ่ายเอกสาร
5. บริการสืบค้นสารสนเทศ
6. บริการโสตทัศนวัสดุและอุปกรณ์
7. บริการส่งเสริมการใช้บริการ
 - 7.1 บริการนามชมห้องสมุด
 - 7.2 บริการแปลเอกสาร
 - 7.3 บริการรวบรวมบรรณานุกรม

2.4.8 ระเบียบและข้อปฏิบัติในการใช้บริการห้องสมุด

ระเบียบห้องสมุด หมายถึง กฎ ข้อบังคับหรือข้อตกลงที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้บริการปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยของทรัพยากรห้องสมุด ป้องกันการขารูด สูญหายรวมทั้งช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดปฏิบัติอย่าง เป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยสม่ำเสมอ

โดยระเบียบห้องสมุดสามารถจำแนกได้ตามลักษณะของการให้บริการของห้องสมุดนั้น ๆ เช่น ระเบียบการยืม – คืน ทรัพยากรสารสนเทศ ระเบียบการจองหนังสือ ระเบียบการใช้หนังสืออ้างอิง

ระเบียบและข้อปฏิบัติในการใช้บริการห้องสมุด ในแต่ละแห่งอาจมีความแตกต่างกันอยู่บ้างในบ้างข้อ เช่น จำนวนการให้ยืมทรัพยากรสารสนเทศ หรือประเภทของสมาชิก ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทของห้องสมุด แต่ระเบียบและข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่ห้องสมุดแต่ละประเภทกำหนดไว้นั้น มีความสำคัญต่อผู้ใช้บริการทุกคนต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ทรัพยากรสารสนเทศ และห้องสมุดคงสภาพอยู่อย่างสมบูรณ์ที่สุด และถือเป็นวัฒนธรรมในการใช้บริการแหล่งสารสนเทศอีกด้วย

2.4.8 แหล่งสารสนเทศ

แหล่งสารสนเทศ หมายถึง แหล่งที่ผู้ใช้สารสนเทศสามารถแสวงหาสารสนเทศที่ต้องการได้ ซึ่งแหล่งสารสนเทศไม่ได้มีเพียงห้องสมุดเท่านั้น ยังมีแหล่งสารสนเทศอื่น ๆ อีกมากมาย ที่ผู้ใช้สามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการ ซึ่งแหล่งสารสนเทศในปัจจุบันนี้ก็มีหลากหลายแหล่ง

สารสนเทศเช่น แหล่งสารสนเทศบุคคล แหล่งบริการสารสนเทศ แหล่งสารสนเทศสื่อมวลชน และ แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

แหล่งสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ได้แก่

1. แหล่งสารสนเทศบุคคล

เป็นแหล่งสารสนเทศ ที่มีอยู่ในตัวบุคคลที่เป็นผู้รู้สารสนเทศ โดยเกิดจากการประมวลความคิด ความรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เช่น ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ นักวิชาชีพ ในสาขาวิชาต่าง ๆ รวมทั้งปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งวิธีการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศบุคคลมีหลายหลายวิธี เช่น การพูดคุยโดยตรง การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การติดต่อทางอีเมล ไปรษณีย์ เป็นต้น

2. แหล่งสารสนเทศสถาบัน

เป็นแหล่งสารสนเทศประเภท สถาบัน องค์กร ทั้งรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ เอกชน และหน่วยงานต่าง ๆ โดยมีหน้าที่ รวบรวม จัดเก็บและให้บริการทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ แก่ผู้ใช้ ซึ่งส่วนใหญ่สถาบันบริการสารสนเทศให้บริการแก่ผู้ใช้บริการโดยไม่คิดค่าบริการ แต่เนื่องจากในปัจจุบันมีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องกับสารสนเทศในด้านต่าง ๆ มากขึ้น จึงมีบางหน่วยงานที่คิดอัตราค่าบริการ ซึ่งทำให้เกิดเป็นสถาบันบริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์ขึ้น

3. แหล่งสารสนเทศสื่อมวลชน

เป็นแหล่งสารสนเทศที่มุ่งเผยแพร่สารสนเทศ ข่าวสาร เหตุการณ์ต่อประชาชน โดยเน้นข่าวสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ๆ ที่อยู่ในความสนใจของประชาชน รวมทั้งสาระความรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ โดยการแพร่กระจายเสียง ภาพ และตัวอักษร ผ่านสื่อประเภท โทรทัศน์ วิทยุและหนังสือพิมพ์ เช่น สถานีโทรทัศน์สี ช่อง 7 ช่อง 3 หนังสือพิมพ์มติชน หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เป็นต้น

4. แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต

อินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงเครื่องคอมพิวเตอร์ทั่วโลกให้สามารถติดต่อ สื่อสารระหว่างกันได้ ซึ่งแหล่งความรู้บนอินเทอร์เน็ต เปรียบเสมือนห้องสมุดขนาดใหญ่ ที่รวบรวมความรู้ในทุกเรื่อง ทุกสาขาวิชาต่าง ๆ โดยถ่ายทอดความรู้ในรูปของมัลติมีเดีย ซึ่งมีทั้งข้อความ ภาพเสียงและภาพเคลื่อนไหว ซึ่งช่วยให้การติดตามความรู้ที่น่าสนใจมากขึ้น ปัจจุบันเว็บไซต์มีจำนวนหลายล้านเว็บไซต์ที่เผยแพร่โดยบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น www.facebook.com, www.sanook.com, www.udru.ac.th เป็นต้น ถือได้ว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว

2.4.9 ประเภทของแหล่งสารสนเทศ

แหล่งสารสนเทศปัจจุบันมีอยู่มากมายหลายรูปแบบ จำแนกได้ 5 ประเภท ดังนี้

1. ศูนย์เอกสาร หรือ ศูนย์สารสนเทศ (Documentation Center หรือ Information Center)

เป็นหน่วยงาน หรือแหล่งที่จัดเก็บรวบรวมสารสนเทศเฉพาะเรื่อง เฉพาะสาขาวิชา เพื่อการค้นคว้าวิจัย และเพื่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่มีศูนย์สารสนเทศนั้น ๆ โดยตรง ลักษณะการให้บริการ โดยส่วนมากเป็นเอกสารที่ไม่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ เช่น ศูนย์วิทยาศาสตร์ ศูนย์สารสนเทศทางด้านวิศวกรรมธรณี ศูนย์สารสนเทศการเกษตร เป็นต้น

2. ศูนย์ข้อมูล (Data Center)

เป็นหน่วยงานที่ผลิต หรือรวบรวมข้อมูลเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง คล้ายกับศูนย์เอกสาร แต่จะมีความแตกต่างตรงที่ ศูนย์ข้อมูลนั้นจะมีการเผยแพร่ข้อมูล ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลเหล่านั้นจะเป็นข้อมูลดิบหรือตัวเลขต่าง ๆ มักใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บและประมวลผล เช่น ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ศูนย์ข้อมูลธุรกิจ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร กสอ. และศูนย์การเรียนรู้ด้านอุตสาหกรรม เป็นต้น

3. หอจดหมายเหตุ (Archive)

เป็นสถาบันหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน การจัดหาหรือรับมอบการจัดเก็บดูแลรักษาเอกสารทางราชการ และเอกสารทางประวัติศาสตร์ของหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งอาจเป็นระเบียบข้อบังคับ คาสั่ง หนังสือตอบโต้ บันทึกรายงาน แบบพิมพ์ แผนที่ แผนผัง ภาพถ่ายและถ่ายทอดสาระของเอกสารไปสู่ผู้ใช้ตามหลักวิชาการ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการศึกษาค้นคว้าและวิจัย เป็นมรดกทางวัฒนธรรม รวมไปถึงเพื่อใช้อ้างอิงในการปฏิบัติหน้าที่ สำหรับหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในการบริหารงานจดหมายเหตุระดับชาติของประเทศไทย คือ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม หอประวัติมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เป็นต้น

4. พิพิธภัณฑ์ (Museum)

เป็นสถานที่สะสม รวบรวมวัตถุธรรมชาติ วิทยาศาสตร์ สิ่งแปลกประหลาด ศิลปวัตถุเพื่อให้ความรู้และการศึกษาแก่มวลชน ซึ่งนอกจากจะเป็นแหล่งรวบรวมแล้วยังได้พัฒนาเป็นแหล่งสงวนรักษา วิจัยและจัดแสดงสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น พิพิธภัณฑ์แห่งชาติ พิพิธภัณฑ์บ้านเชียงพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ เป็นต้น

5. แหล่งบริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์ (Commercial Information Service Center)

เป็นหน่วยงาน ซึ่งอาจเป็นห้องสมุดหรือศูนย์ข้อมูลที่ดำเนินการทางธุรกิจ เพื่อมุ่งหวังผลกำไรจากการให้บริการ รวบรวม จัดเก็บ ประมวลผล ประเมินค่าและเผยแพร่สารสนเทศตามความต้องการของลูกค้า เช่น การจัดส่งเอกสาร การค้นหาสารสนเทศ บริการเขียนโครงร่างงานวิจัย บริการเขียนรายงาน ทำงานวิจัยวิเคราะห์ตลาด งานแปล จัดทำโฆษณาและงานบรรณาธิการ

รวมไปถึงบริษัทผู้ผลิตและจำหน่ายฐานข้อมูล เป็นต้น ตัวอย่างของสถาบันบริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์ เช่นร้านอินเทอร์เน็ต บริษัทศูนย์วิจัยกสิกรไทย ศูนย์ข้อมูลมติชน สำนักข่าว CNN เป็นต้น นอกจากนี้ ห้องสมุด และแหล่งบริการสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น แหล่งสารสนเทศในสถาบันการศึกษา อาทิเช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ซึ่งมีหน่วยงานภายในหลากหลายหน่วยงาน ไม่เพียงให้บริการด้านวิชาการเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ภายในมหาวิทยาลัยยังมีแหล่งเรียนรู้อยู่มากมาย ตรงกับเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยที่ว่า “แหล่งเรียนรู้ทางวิชาการและบริการวิชาการแก่สังคม” จึงนับเป็นแหล่งสารสนเทศที่สำคัญในจังหวัดอุดรธานีและพื้นที่ใกล้เคียง

2.4.10 การเลือกใช้แหล่งสารสนเทศ

เราสามารถเลือกใช้แหล่งสารสนเทศได้อย่างเหมาะสมเป็นประโยชน์ โดยมีหลักการพิจารณา ดังนี้

1. มีความสะดวกในการเข้าใช้ เช่น อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งที่เข้าใช้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่เพียงแต่ผู้ใช้ต้องมีเครื่องคอมพิวเตอร์และเข้าถึงแหล่งความรู้เป็นห้องสมุดก็เป็นแหล่งที่มีความสะดวกในการเข้าใช้ จัดตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นศูนย์กลาง และเปิดบริการตามเวลาที่กำหนด

2. เป็นแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ ห้องสมุดเป็นแหล่งสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือมากกว่าแหล่ง บุคคลและอินเทอร์เน็ต เนื่องจากมีวิธีการคัดเลือก จัดหา จัดเก็บ ทรัพยากรสารสนเทศอย่างเป็นระบบ และมุ่งเน้นให้บริการสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทำให้ผู้ใช้ประหยัดเวลาในการค้นหาสารสนเทศ ในขณะที่อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าห้องสมุด เนื่องจากมีการเผยแพร่ความรู้จำนวนมากที่ขาดการกลั่นกรองเนื้อหา บางครั้งอาจไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน หรือขัดต่อศีลธรรม ดังนั้นการใช้เว็บไซต์ต่าง ๆ จึงควรระมัดระวัง ควรเลือกเว็บไซต์เป็นของสถาบันต่าง ๆ ที่น่าเชื่อถือมากกว่าเว็บไซต์ของบุคคล หรือหน่วยงานที่ไม่รู้จักชื่อเสียง แหล่งสารสนเทศบุคคลควรคำนึงถึงผู้ที่มีชื่อเสียงคุณวุฒิ หรือประสบการณ์ที่เป็นที่ยอมรับกว้างขวาง อาจเป็นระดับประเทศหรือนานาชาติ

3. มีความสอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาสารสนเทศที่ต้องการ เช่น

- 3.1 ถ้าต้องการความรู้เฉพาะสาขาวิชา อาจเลือกใช้ห้องสมุดคณะ ห้องสมุดเฉพาะ ศูนย์สารสนเทศ

- 3.2 ถ้าต้องการความรู้ทั่วไปหลากหลายสาขาวิชา อาจเลือกใช้ห้องสมุด มหาวิทยาลัยห้องสมุดประชาชน หอสมุดแห่งชาติ

- 3.3 ถ้าเรื่องที่ต้องการเฉพาะเจาะจงและหาอ่านไม่ได้จากทรัพยากรสารสนเทศ อาจต้องใช้แหล่งบุคคลที่เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น

4. รมัตระวังเรื่องความทันสมัยของเนื้อหาที่นำเสนอสื่อมวลชน เป็นแหล่งที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบัน ดังนั้นข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่จึงล้าสมัยเร็ว เช่น ราคาหุ้นราคาทอง ราคาน้ำมัน อาจมีการเปลี่ยนแปลงตัวเลขทุกวัน ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องพิจารณา วัน เดือนปีของการผลิต หรือเผยแพร่ข้อมูล ของแหล่งสื่อมวลชนด้วย

2.4.11 สรุป

ห้องสมุด เป็นแหล่งสารสนเทศที่มีการจัดหา จัดเก็บอย่างมีระบบ และเป็นแหล่งในการค้นคว้าแสวงหาความรู้ของบุคคล ห้องสมุดมีได้มีอยู่เพียงประเภทเดียว ห้องสมุดมีการจัดตั้งขึ้นมาถึง 5 ประเภท ถึงแม้ว่าห้องสมุดนั้น ๆ อาจจะมีการให้บริการที่แตกต่างกัน สถานที่ต่างกัน หรือชื่อเรียกไม่เหมือนกัน แต่วัตถุประสงค์หลักของห้องสมุดมีไม่ต่างกัน คือเป็นแหล่งความรู้ เป็นแหล่งค้นคว้าวิจัย เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ จรรโลงใจ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด การปฏิบัติตามระเบียบและข้อปฏิบัติในการใช้บริการห้องสมุดแต่ละประเภท ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ใช้บริการทุกคนต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด คำนึงว่าทรัพยากรสารสนเทศ และห้องสมุดนั้นเป็นของส่วนรวม ทุกคนมีสิทธิในการใช้อย่างเท่าเทียมกัน

แหล่งสารสนเทศ เป็นสถานที่ที่จัดเก็บรวบรวม ข้อมูลสารสนเทศในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้บริการตามความสนใจของผู้ที่ต้องการสารสนเทศ ซึ่งมีได้มีเพียงแต่ห้องสมุดเท่านั้น ยังมีสถานที่ที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้บริการสารสนเทศโดยอาจมีค่าใช้จ่ายหรือไม่ค่าใช้จ่ายใด ๆ จากผู้ใช้บริการ ขึ้นอยู่กับตัวผู้ใช้เองว่าต้องการสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศใดแหล่งสารสนเทศนั้นมีสารสนเทศถูกต้องครบถ้วน ตรงตามความต้องการของผู้ใช้หรือไม่

ดังนั้นบุคคลที่เป็นผู้รู้สารสนเทศจำเป็นต้องมีทักษะการรู้ห้องสมุด สามารถระบุแหล่งสารสนเทศในการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศที่ตนเองต้องการ เพื่อแสวงหาความรู้ที่ต้องการได้จึงถือว่าประสบความสำเร็จ

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประภาส พาวินันท์ (2551, น. 107-115) ได้ศึกษา เรื่อง การรู้สารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า แหล่งเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยที่นักศึกษาใช้บริการส่วนใหญ่คือสำนักหอสมุดกลางโดยส่วนใหญ่ใช้บริการห้องอ่านหนังสือทั่วไป และห้องอ่านหนังสือพิมพ์และวารสาร

นักศึกษาส่วนใหญ่ได้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตจากร้านอินเทอร์เน็ต รองลงมาคือบ้าน/ หอพัก และสถานศึกษาที่ให้บริการโดยสำนักหอสมุดกลาง และสถาบันคอมพิวเตอร์ เพื่ออ่านและติดตามข่าวสารทั่วไป และเพื่อหาข้อเสริมการเรียน

ทักษะการรู้สารสนเทศที่นักศึกษาส่วนใหญ่ได้ใช้ทั่วไป คือความรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต รองลงมา คือ ความรู้เกี่ยวกับสารสนเทศ เสิร์ชเอนจิน (Search engine) หัวเรื่อง การค้นคว้าและเขียนรายงาน วิชาการ เว็บบราวเซอร์ (Web browser) และกฎหมายการใช้คอมพิวเตอร์ / อินเทอร์เน็ต ตามลำดับ นักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศจากการศึกษาด้วยตนเอง รองลงมา คือ การเรียนรู้ในวิชาที่เกี่ยวข้อง การเรียนรู้จากเว็บไซต์ทั่วไป การเรียนรู้จากเพื่อน และการลองผิดลองถูก ตามลำดับ

นักศึกษามีความเข้าใจการรู้สารสนเทศโดยรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักศึกษามีความเข้าใจการรู้สารสนเทศในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการศึกษาค่าคว้า และสารสนเทศ ด้านแหล่งและการเข้าถึงสารสนเทศ และด้านพฤติกรรมและจริยธรรมการใช้สารสนเทศ ตามลำดับ อย่างไรก็ตามนักศึกษาต้องการพัฒนาความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศโดยรวมในระดับมาก

การเปรียบเทียบการรู้สารสนเทศ พบว่า นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในเขตกรุงเทพมหานครมีความเข้าใจการรู้สารสนเทศโดยรวมมากกว่านักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในส่วนภูมิภาคนอกจากนี้ยัง พบว่า นักศึกษาที่มีกลุ่มอายุ ชั้นปี พื้นฐานการศึกษาเดิม และสถานภาพการเรียนและการทำงานต่างก็มีการรู้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สัจจารีย์ ศิริชัย (2552, น. 275-285) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ พบว่า 1) นักศึกษาโดยเฉลี่ยมีการรู้สารสนเทศอยู่ในช่วงคะแนนระหว่าง 51-60 คะแนน 2) ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ พบว่า มีการดำเนินการในระดับมาก 4 เรื่อง คือ การให้ความสำคัญของการรู้สารสนเทศว่าเป็นทักษะที่จำเป็นในการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ร้อยละ 85.7) การจัดปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุดและการฝึกอบรมการสืบค้นข้อมูล (ร้อยละ 78.2 เท่ากัน) และห้องสมุดมีบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาโดยตรง (ร้อยละ 76.2) และ พบว่า สถานที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษาและรูปแบบการบริหารจัดการส่งผลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ($p < 0.05$) 3) การศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศในระดับมาก 5 เรื่อง ได้แก่ การใช้ฐานข้อมูลเฉพาะสาขาวิชาที่ตนศึกษา (ร้อยละ 45.2) ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศประเภทต่าง ๆ (ร้อยละ 39.6) การใช้โปรแกรมค้นหา (ร้อยละ 38.1) การสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ (ร้อยละ 38.5) และการสืบค้นข้อมูลระดับสูง (ร้อยละ 37.0) 4) การศึกษาปัญหาการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศพบว่า สภาพการดำเนินงานไม่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา แต่ขนาดของสถาบันอุดมศึกษาส่งผลต่อการพัฒนาการรู้สารสนเทศ ($p < 0.05$) คือนักศึกษาจากสถาบันขนาดใหญ่ประสบปัญหาค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 33.9) ปัญหาที่นักศึกษาประสบค่อนข้างมากคือ ความเพียงพอของจำนวนทรัพยากรสารสนเทศที่ให้บริการสถาบัน (ร้อยละ 31.5) พบความแตกต่างระหว่างรูปแบบการบริหาร

จัดการของสถาบันอุดมศึกษาส่งผลต่อปัญหาด้านทรัพยากรและแหล่งสารสนเทศ ($p < 0.05$) นักศึกษาที่มีประสบการณ์การเรียนรู้รายวิชาการรู้สารสนเทศต่างกันจะประสบปัญหาต่างสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศแตกต่างกัน ($p < 0.001$) และประสบการณ์การเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้นเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาที่ 4 ด้านแตกต่างกัน ($p < 0.001$) 6) ผลการศึกษาปัจจัยที่ขัดขวางการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของผู้บริหาร 3 ประการ ($p < 0.05$) คือ ข้อจำกัดเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาการรู้สารสนเทศของนักศึกษา การเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการสอนเนื้อหา (Content based instruction) มากกว่าสอนวิธีการหาความรู้/วิธีการเรียนรู้ และหลักสูตรด้านการรู้สารสนเทศของสถาบันอุดมศึกษาไม่มีการปรับปรุงตามช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม

ผลการประชุมระดมสมองผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะต่อร่างแนวทางการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา นำไปสู่แนวทางการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ จำนวน 10 ประเด็น ได้แก่ นโยบายการรู้สารสนเทศของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา การเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ความร่วมมือหลักสูตรผู้สอน ปัจจัยด้านการบริหาร ผู้เรียน และวิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ

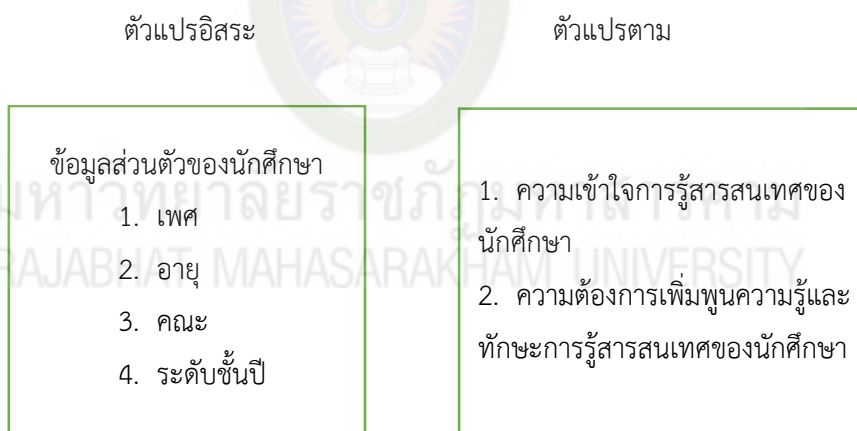
กขพร ศรีพรรณ (2553, น. 69-70) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานทักษะการรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ค่าความเที่ยงตรงทางเนื้อหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.70-1.00 แสดงว่าแบบทดสอบมีความเที่ยงตรงทางเนื้อหาที่เชื่อถือได้สำหรับ ค่าความยาก และค่าอำนาจจำแนกของ แบบทดสอบพบว่า มีค่า เฉลี่ย 0.20 ถือเป็น แบบทดสอบที่มีคุณภาพ การพิจารณา ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ และค่าความเชื่อมั่นของเกณฑ์การให้คะแนน โดยใช้สัมประสิทธิ์สหพันธ์ของเพียร์สันและสูตร KR21 สรุปได้ว่า แบบทดสอบทั้งนี้มีเนื้อหาตรงตามมาตรฐานที่ต้องการในระดับที่น่าพอใจ และเมื่อทดลองให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบ พบว่า ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าครึ่งหนึ่งและคะแนนเต็มซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักศึกษามีทักษะการรู้สารสนเทศต่ำกว่ามาตรฐาน

มยุรี ยาวีลาศ (2553, น. 54-55) ได้ศึกษา เรื่อง ระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพายัพ พบว่า 1) นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพายัพ มีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีทักษะด้านการกำหนดลักษณะและขอบเขตสารสนเทศอยู่ในระดับดีกว่าทักษะอ่านอื่น ๆ และมีทักษะการเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอยู่ในระดับที่น้อยที่สุด 2) นักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาต่างกัน มีระดับการรู้สารสนเทศอย่างมีนัยสำคัญไม่แตกต่างกัน โดยมีนักศึกษากลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ระดับ

การรู้สารสนเทศระดับปานกลาง นักศึกษากลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาพาณิชยศาสตร์ สาขาวิชาบัญชี สาขาวิชาการจัดการ สาขาวิชาการท่องเที่ยว สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ วิจารณ์ศิลป์และประยุกต์ศิลป์ และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ มีระดับการรู้สารสนเทศน้อย

สุพิศ ศิริรัตน์ (2554, น. 74-75) ได้ศึกษา เรื่อง การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พบว่า 1) นักศึกษามีการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ โดยด้านที่อยู่ในระดับปานกลางที่ด้านเดียว คือ ด้านการกำหนดชนิดและขอบเขตสารสนเทศ และ 2) ผลการเปรียบเทียบการรู้สารสนเทศตามตัวแปรด้านชั้นปีที่ 1 และ 2 โดยนักศึกษาสาขาสังคมศึกษามีการรู้สารสนเทศสูงกว่านักศึกษาสาขาการศึกษาพิเศษ สาขาคณิตศาสตร์ และสาขาภาษาไทย ส่วนตัวแปรด้านเพศ ระดับผลการเรียน และประสบการณ์การเรียนวิชาเกี่ยวกับการสืบค้นสารสนเทศ ไม่พบความแตกต่าง

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม นำเสนอวิธีการดำเนินการวิจัย การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่เข้าใช้บริการในสำนักวิทยบริการฯ เฉลี่ยต่อวัน จำนวน 1,000 คน (รายงานสถิติคนเข้า-ออก ประจำเดือนมีนาคม พ.ศ. 2561)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 286 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยการใช้สูตรของ ยามานะ (Yamane, 1967 ; อ้างถึงใน สมบูรณ์ สุริยวงศ์, 2542, น. 84-94) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่น 95% และได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

แทน N = ขนาดของประชากรทั้งหมด
 n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ .05

แทนค่า

$$n = \frac{1,000}{1+1,000(.05)^2}$$

$$n = 285.7143$$

ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลทั้งหมด จำนวน 286 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้และการใช้สารสนเทศ ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทั้ง 3 ด้าน คือ การศึกษา ค้นคว้าและสารสนเทศ แหล่งและการเข้าถึงสารสนเทศ และพฤติกรรมและจริยธรรมการใช้สารสนเทศ และความ ต้องการเพิ่มพูนความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ

3.2.2 กำหนดโครงสร้างและจัดกลุ่มเนื้อหาของแบบสอบถาม

3.2.3 ส่งแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาโครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถาม และปรับแก้แบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.2.4 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทดสอบกับนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคามที่เข้าใช้บริการในสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 107-109) และได้ค่าความเชื่อมั่นตอนที่ 3 เท่ากับ 0.89 และตอนที่ 4 เท่ากับ 0.85 ทำให้ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้แก่ เพศ อายุ คณะ ระดับชั้นปี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้และการใช้สารสนเทศ เป็นข้อคำถามแบบให้เลือกตอบ (Checklist) เพื่อสอบถามเกี่ยวกับใช้แหล่งสารสนเทศ การใช้อินเทอร์เน็ต การใช้ทักษะการรู้สารสนเทศ และการได้รับความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความเข้าใจการรู้สารสนเทศของนักศึกษามีลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ของ Likert's scale แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ (1) การศึกษาค้นคว้าและสารสนเทศ (2) ด้านแหล่งและการเข้าถึงสารสนเทศ และ (3) ด้านพฤติกรรมและจริยธรรมการใช้สารสนเทศ โดยมีเกณฑ์และการให้คะแนน 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	หมายถึง	เห็นด้วย
3	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ในการแปลความหมาย ผู้วิจัยได้แทนความคิดเห็นของนักศึกษาด้วยความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา และแปลผลคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลผลของคะแนนเฉลี่ย
4.51-5.00	มีความเข้าใจมากที่สุด
3.51-4.50	มีความเข้าใจมาก
2.51-3.50	มีความเข้าใจปานกลาง
1.51-2.50	มีความเข้าใจน้อย
1.00-1.50	มีความเข้าใจน้อยที่สุด

3.3 การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างและอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถาม เมื่อได้รับแบบสอบถามและจะตรวจสอบแบบสอบถามทั้งหมด และเลือกเอาแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

สำหรับใช้สถิติที่เกี่ยวข้องกับการทำสมมติฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณและวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive statistics) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลทั่วไป โดยใช้สถิติ ดังต่อไปนี้

1.1 หาค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 101)

$$p = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	p	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงค่าให้เป็นร้อยละ
	n	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

1.2 หาค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 102)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของค่าข้อมูล
	n	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

1.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 108)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	n	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด
	x	แทน	คะแนนแต่ละตัวในกลุ่มข้อมูล
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของค่าข้อมูลทั้งหมด

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของคอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 107-109)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา
- 2) ค่าความถี่และร้อยละประสบการณ์การเรียนรู้และการใช้สารสนเทศ
- 3) การรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

4.1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 286)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	152	53.15
หญิง	134	46.85
อายุ		
17-21 ปี	185	64.69
22 ปีขึ้นไป	101	35.31
ระดับชั้นปี		
ชั้นปีที่ 1	82	28.67
ชั้นปีที่ 2	63	22.03
ชั้นปีที่ 3	55	19.23
ชั้นปีที่ 4	34	11.89
ชั้นปีที่ 5 (สาขาวิชาซีพครู)	52	18.18
คณะที่สังกัด		
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	39	13.64

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 286)	ร้อยละ
คณะครุศาสตร์	41	14.34
คณะวิทยาการจัดการ	23	8.04
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	42	14.69
คณะเทคโนโลยีการเกษตร	22	7.69
คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ	25	8.74
คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์	23	8.04
คณะนิติศาสตร์	35	12.24
คณะวิศวกรรมศาสตร์	36	12.59

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 53.15 มากกว่าเพศหญิง จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 46.85 อายุ 17-21 ปี จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 64.69 มากกว่า อายุ 22 ปีขึ้นไป จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 35.31 ระดับชั้นปีมากที่สุดคือ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 28.67 รองลงมา ชั้นปีที่ 2 จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 22.03 ชั้นปีที่ 3 จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 19.23 ชั้นปีที่ 5 (สาขาวิชาชีพครู) จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 18.18 และ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 11.89 คณะที่สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 14.69 รองลงมา คณะครุศาสตร์ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 14.34 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 13.64 คณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 12.59 คณะนิติศาสตร์ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 12.24 คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 8.74 คณะวิทยาการจัดการ และคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 8.04 และ คณะเทคโนโลยีการเกษตร จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 เป็นต้น

4.2 ค่าความถี่และร้อยละประสพการณ์การเรียนรู้และการใช้สารสนเทศ

ตารางที่ 4.2 จำนวนร้อยละการให้แหล่งเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

แหล่งเรียนรู้	จำนวน (n = 286)	ร้อยละ
สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ (ห้องสมุด)	98	34.27
กิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่ของสำนักวิทยบริการฯ	63	22.03
งานแนะแนวนักศึกษาของคณะ	22	7.69
ศูนย์คอมพิวเตอร์	44	15.38
ห้องสมุดคณะที่นักศึกษาเรียน	59	20.63

จากตารางที่ 4.2 พบว่า แหล่งเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่นักศึกษาใช้บริการส่วนใหญ่ คือ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ (ห้องสมุด) ร้อยละ 34.27 รองลงมา กิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่ของสำนักวิทยบริการฯ ร้อยละ 22.03 ห้องสมุดคณะที่นักศึกษาเรียน ร้อยละ 20.63 ศูนย์คอมพิวเตอร์ ร้อยละ 15.38 และงานแนะแนวนักศึกษาของคณะ 7.69

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละวัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งเรียนรู้	จำนวน (n = 286)	ร้อยละ
เพื่ออ่านและติดตามข่าวสารทั่วไป	12	4.20
เพื่อหาข้อมูลเสริมการเรียนรู้	55	19.23
เพื่อการทำรายงานค้นคว้า	159	55.59
แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน	21	7.34
การพักผ่อนหย่อนใจ	39	13.64

จากตารางที่ 4.3 นักศึกษาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อการทำรายงานค้นคว้า ร้อยละ 55.59 รองลงมา เพื่อหาข้อมูลเสริมการเรียนรู้ ร้อยละ 19.23 การพักผ่อนหย่อนใจ ร้อยละ 13.64 แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน ร้อยละ 7.34 และเพื่ออ่านและติดตามข่าวสารทั่วไป ร้อยละ 4.20 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละการใช้สถานที่ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ (ห้องสมุด) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สถานที่ของห้องสมุด	จำนวน (n = 286)	ร้อยละ
ชั้นหนังสือทั่วไป	112	39.16
ชั้นหนังสืออ้างอิง และห้องกฎหมาย	43	15.03
ชั้นหนังสือพิมพ์และวารสาร	28	9.79
ชั้นวิทยานิพนธ์และงานวิจัย	72	25.17
ชั้นเทคโนโลยีสารสนเทศ	22	7.69
ชั้นสื่อโสตทัศนวัสดุฯ	9	3.15

จากตารางที่ 4.4 พบว่า สถานที่ภายในสำนักวิทยบริการฯ ที่นักศึกษาใช้บริการส่วนใหญ่ คือ ชั้นหนังสือทั่วไป ร้อยละ 39.16 รองลงมา ชั้นวิทยานิพนธ์และงานวิจัย ร้อยละ 25.17 ชั้นหนังสืออ้างอิง และห้องกฎหมาย ร้อยละ 15.03 ชั้นหนังสือพิมพ์และวารสาร ร้อยละ 9.79 ชั้นเทคโนโลยีสารสนเทศ ร้อยละ 7.69 และชั้นสื่อโสตทัศนวัสดุฯ ร้อยละ 3.15 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละการใช้บริการของสำนักวิทยบริการฯ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บริการของสำนักวิทยบริการฯ	จำนวน (n = 286)	ร้อยละ
บริการหนังสือ วิทยานิพนธ์และงานวิจัย	159	55.59
บริการวารสาร	28	9.79
บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า	22	7.69
บริการสืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์	32	11.19
บริการแนะนำการสืบค้นข้อมูล	35	12.24
บริการดูสื่อโสตทัศนวัสดุฯ	10	3.50

จากตารางที่ 4.5 พบว่า บริการของสำนักวิทยบริการฯ ที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บริการหนังสือ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัย ร้อยละ 55.59 รองลงมา บริการแนะนำการสืบค้นข้อมูล ร้อยละ 12.24 บริการสืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ ร้อยละ 11.19 บริการวารสาร ร้อยละ 9.79 บริการตอบคำถาม และช่วยการค้นคว้า ร้อยละ 7.69 และบริการดูสื่อโสตทัศนวัสดุฯ ร้อยละ 3.50

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละสถานที่ใช้บริการอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

การใช้อินเทอร์เน็ตในมหาวิทยาลัย	จำนวน (n = 286)	ร้อยละ
สำนักวิทยบริการฯ	99	34.62
ห้องสมุดคณะ/ภาควิชา	53	18.53
ศูนย์คอมพิวเตอร์	42	14.69
เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กส่วนตัว	92	32.17

จากตารางที่ 4.6 พบว่า สถานที่ใช้บริการอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาส่วนใหญ่ คือ สำนักวิทยบริการฯ ร้อยละ 34.62 รองลงมา เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กส่วนตัว ร้อยละ 32.17 ห้องสมุดคณะ/ภาควิชา ร้อยละ 18.53 และศูนย์คอมพิวเตอร์ ร้อยละ 16.69 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละวัตถุประสงค์การใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษา

วัตถุประสงค์การใช้อินเทอร์เน็ต	จำนวน (n = 286)	ร้อยละ
เพื่ออ่านและติดตามข่าวสารทั่วไป	28	9.79
เพื่อหาข้อมูลเสริมการเรียนรู้	25	8.74
เพื่อการทำรายงานค้นคว้า	67	23.43
เพื่อค้นข้อมูลของห้องสมุด	8	2.80
เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ	10	3.50
เพื่อดาวน์โหลดเพลง/ภาพยนตร์	18	6.29
เพื่อดูโทรทัศน์/ฟังวิทยุ	34	11.89
เพื่อส่งจดหมาย (อีเมล)	13	4.55
เพื่อสนทนาออนไลน์	42	14.69
เพื่อสำรวจสินค้าและบริการ	6	2.10
เพื่อซื้อสินค้าออนไลน์	9	3.15
เพื่อขายสินค้าออนไลน์	11	3.85
เพื่อเล่นเกม	15	5.24

จากตารางที่ 4.7 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อการทำรายงานค้นคว้า ร้อยละ 23.43 รองลงมา เพื่อสนทนาออนไลน์ ร้อยละ 14.69 เพื่อดูโทรทัศน์/ฟังวิทยุ ร้อยละ 11.89 เพื่ออ่านและติดตามข่าวสารทั่วไป 9.79 และเพื่อข้อมูลเสริมการเรียนรู้ 8.74 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 จำนวนและร้อยละการใช้เว็บไซต์ สำนักวิทยบริการฯ ของนักศึกษา

การใช้เว็บไซต์สำนักวิทยบริการฯ	จำนวน (n = 286)	ร้อยละ
สืบค้นสื่อสารสารสนเทศห้องสมุด (Web OPAC)	89	31.12
ข่าวประชาสัมพันธ์	25	8.74
บริการถามบรรณารักษ์ (Ask a Librarian)	15	5.24
แนะนำสาระความรู้ (E-contents)	4	1.40
ฐานข้อมูลภาษาไทย (Database services)	53	18.53
ฐานข้อมูลต่างประเทศ (Reference Databases)	12	4.20
เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-documents)	88	30.77

จากตารางที่ 4.8 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้เว็บไซต์สำนักวิทยบริการฯ <http://arit.rmu.ac.th/arit2/> เพื่อสืบค้นสื่อสารสารสนเทศห้องสมุด (Web OPAC) ร้อยละ 31.12 รองลงมา เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-documents) ร้อยละ 30.77 ฐานข้อมูลภาษาไทย (Database services) ร้อยละ 18.53 และข่าวประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 8.74 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละการนำความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศไปใช้ประโยชน์ของนักศึกษา

การรู้สารสนเทศ	จำนวน (n = 286)	ร้อยละ
สารสนเทศ	30	10.49
เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document)	39	13.64
อินเทอร์เน็ต	85	29.72
ฐานข้อมูลของสำนักวิทยบริการฯ	53	18.53
วารสารออนไลน์ (E-journal)	12	4.20
เสิร์ชเอนจิน (Search engine)	38	13.29
เว็บเบราว์เซอร์ (Web browser)	29	10.14

จากตารางที่ 4.9 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ได้ใช้ความรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 29.72 รองลงมา ฐานข้อมูลของสำนักวิทยบริการฯ ร้อยละ 18.53 เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) ร้อยละ 13.64 เสิร์ชเอนจิน (Search engine) ร้อยละ 13.29 และสารสนเทศ ร้อยละ 10.49 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละการได้รับความรู้เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา

วิธีการเรียนรู้สารสนเทศ	จำนวน (n = 286)	ร้อยละ
การเรียนวิชาการรู้สารสนเทศและห้องสมุด	65	22.73
การปฐมนิเทศของสำนักวิทยบริการฯ	42	14.69
การนำชมสำนักวิทยบริการฯ	25	8.74
การจัดอบรมโดยสำนักวิทยบริการฯ	44	15.38
การใช้คู่มือของสำนักวิทยบริการฯ	20	6.99
การเรียนรู้จากเว็บไซต์ทั่วไป	22	7.69
การศึกษาด้วยตัวเอง	68	23.78

จากตารางที่ 4.10 นักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศจากการศึกษาด้วยตนเอง ร้อยละ 23.78 รองลงมา การเรียนวิชาการรู้สารสนเทศและห้องสมุด ร้อยละ 22.73 การจัดอบรมโดยสำนักวิทยบริการฯ 15.38 การปฐมนิเทศของสำนักวิทยบริการฯ ร้อยละ 14.69 และการนำชมสำนักวิทยบริการฯ ร้อยละ 8.74 ตามลำดับ

4.3 การรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าและสารสนเทศ

การศึกษาค้นคว้าและสารสนเทศ	ระดับความเข้าใจ		
	\bar{X}	SD	ความหมาย
1. การศึกษาค้นคว้าและสารสนเทศ	3.51	0.50	มาก
2. แหล่งและการเข้าถึงสารสนเทศ	3.07	0.43	ปานกลาง
3. พฤติกรรมและจริยธรรมการใช้สารสนเทศ	3.58	0.57	มาก
เฉลี่ย	3.39	0.50	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.11 พบว่า นักศึกษาที่มีความเข้าใจการรู้สารสนเทศโดยรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$; SD = 0.50) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักศึกษามีความเข้าใจการรู้สารสนเทศในระดับมาก 2 ข้อ คือ พฤติกรรมและจริยธรรมการใช้สารสนเทศ ($\bar{X} = 3.58$; SD = 0.57) และ

การศึกษาค้นคว้าและสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.51$; SD = 0.50) อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ แหล่งและการเข้าถึงสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.07$; SD = 0.43) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าและสารสนเทศ

การศึกษาค้นคว้าและสารสนเทศ	ระดับความเข้าใจ		
	\bar{X}	SD	ความหมาย
1. สารสนเทศมีความสำคัญต่อทุกคน	4.48	0.46	มาก
2. การวิเคราะห์ปัญหาต้องอาศัยข้อมูลที่ถูกต้อง	3.16	0.55	ปานกลาง
3. การค้นคว้าเพิ่มเติมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้	3.14	0.54	ปานกลาง
4. การวิเคราะห์ปัญหามีความสำคัญต่อการศึกษาค้นคว้า	3.43	0.49	ปานกลาง
5. การถามคำถามในห้องเรียนช่วยให้เข้าใจได้ถูกต้องยิ่งขึ้น	3.55	0.49	มาก
6. การรับฟังผู้ช่วยให้มีโลกทัศน์กว้างขึ้น	3.51	0.50	มาก
7. การปรึกษาอาจารย์ทำให้การศึกษาชัดเจนยิ่งขึ้น	3.55	0.49	มาก
8. การเข้าชมนิทรรศการเป็นวิธีการเรียนรู้อย่างหนึ่ง	3.46	0.49	ปานกลาง
9. การวางแผนช่วยให้การศึกษาสำเร็จแน่นอนยิ่งขึ้น	3.46	0.49	ปานกลาง
10. การเขียนรายงานที่ถูกต้องเป็นการเพิ่มคุณค่าของงานวิชาการ	3.37	0.5	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.51	0.50	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่า นักศึกษามีความเข้าใจการศึกษาค้นคว้าและสารสนเทศโดยรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$; SD = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ คือ สารสนเทศมีความสำคัญต่อทุกคน ($\bar{X} = 4.48$; SD = 0.46) การถามคำถามในห้องเรียนช่วยให้เข้าใจได้ถูกต้องยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.55$; SD = 0.49) การปรึกษาอาจารย์ทำให้การศึกษาชัดเจนยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.55$; SD = 0.49) การรับฟังผู้ช่วยให้มีโลกทัศน์กว้างขึ้น ($\bar{X} = 3.51$; SD = 0.50) อยู่ในระดับปานกลาง 6 ข้อ เลียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การเข้าชมนิทรรศการเป็นวิธีการเรียนรู้อย่างหนึ่ง ($\bar{X} = 3.46$; SD = 0.49) การวางแผนช่วยให้การศึกษาสำเร็จแน่นอนยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.46$; SD = 0.49) และ การวิเคราะห์ปัญหามีความสำคัญต่อการศึกษาค้นคว้า ($\bar{X} = 3.43$; SD = 0.49) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับแหล่งและการเข้าถึงสารสนเทศ

แหล่งและการเข้าถึงสารสนเทศ	ระดับความเข้าใจ		
	\bar{X}	SD	ความหมาย
1. ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ	3.51	0.50	มาก
2. ห้องสมุดคณะให้ข้อมูลเฉพาะด้านเป็นสำคัญ	2.76	0.42	ปานกลาง
3. หอสมุดแห่งชาติเป็นแหล่งความรู้ของประเทศ	3.40	0.49	ปานกลาง
4. บรรณารักษ์ช่วยค้นหาข้อมูลได้เร็วขึ้น	3.46	0.49	ปานกลาง
5. อินเทอร์เน็ตเปรียบเสมือนแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่	3.55	0.49	มาก
6. หนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลใหม่กว่าหนังสือ	3.37	0.5	ปานกลาง
7. จดหมายเหตุช่วยบอกเล่าเรื่องราวในอดีต	3.46	0.49	ปานกลาง
8. ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตต้องใช้อย่างระมัดระวัง	3.55	0.49	มาก
9. การจัดทำหมวดหมู่ช่วยให้การจัดเก็บและค้นหาหนังสือได้ง่ายขึ้น	2.76	0.42	ปานกลาง
10. OPAC ช่วยค้นหาหนังสือจากฐานข้อมูลของห้องสมุด	3.09	0.29	ปานกลาง
11. การเลือกคำค้นที่ถูกต้องช่วยค้นหาหนังสือได้ตรงขึ้น	3.51	0.50	มาก
12. การใช้หัวเรื่อง ค้นหาข้อมูลได้ตรงมากกว่าใช้คำสำคัญ	3.44	0.49	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.07	0.43	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.13 พบว่า นักศึกษามีความเข้าใจแหล่งและการเข้าถึงสารสนเทศโดยรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$; $SD = 0.43$) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า มีความใจในระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ อินเทอร์เน็ตเปรียบเสมือนแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่ ($\bar{X} = 3.55$; $SD = 0.49$) ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตต้องใช้อย่างระมัดระวัง ($\bar{X} = 3.55$; $SD = 0.49$) ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ($\bar{X} = 3.51$; $SD = 0.50$) และการเลือกคำค้นที่ถูกต้องช่วยค้นหาหนังสือได้ตรงขึ้น ($\bar{X} = 3.51$; $SD = 0.50$) อยู่ในระดับปานกลาง 8 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ บรรณารักษ์ช่วยค้นหาข้อมูลได้เร็วขึ้น ($\bar{X} = 3.46$; $SD = 0.49$) จดหมายเหตุช่วยบอกเล่าเรื่องราวในอดีต ($\bar{X} = 3.46$; $SD = 0.49$) และ การใช้หัวเรื่อง ค้นหาข้อมูลได้ตรงมากกว่าใช้คำสำคัญ ($\bar{X} = 3.44$; $SD = 0.49$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและจริยธรรมการให้สารสนเทศ

พฤติกรรมและจริยธรรมการให้สารสนเทศ	ระดับความเข้าใจ		
	\bar{X}	SD	ความหมาย
1. การขออนุญาตเจ้าของผลงานถือว่าเป็นจริยกรรมทางวิชาการ	3.68	0.46	มาก
2. การคัดลอกงานวิชาการผู้อื่นอาจมีความผิดตามกฎหมาย	4.23	0.42	มาก
3. การนำภาพจากเว็บไซต์มาใช้ในงานอาจเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์	3.45	0.49	ปานกลาง
4. การถ่ายเอกสารหนังสืออาจเป็นการละเมิดกฎหมายได้	3.43	0.49	ปานกลาง
5. การเผยแพร่ข้อมูลต้องไม่ให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่น	3.45	0.44	ปานกลาง
6. การเผยแพร่ข้อมูลช่วยส่งเสริมการสร้างสรรคงานวิชาการ	3.45	0.49	ปานกลาง
7. การอ้างอิงที่มาของข้อมูลเป็นให้เกียรติเจ้าของผลงานอีกวิธีหนึ่ง	3.65	0.47	มาก
8. กฎหมายคอมพิวเตอร์ช่วยให้การใช้อินเทอร์เน็ตมีความปลอดภัย	3.48	0.50	ปานกลาง
9. การส่งต่อแฟ้มข้อมูลจากอีเมลล์อาจจะทำให้ผู้อื่นเสียหายได้	3.45	0.49	ปานกลาง
10. การส่งต่อข้อมูลจากอีเมลล์อาจจะทำให้ผิดกฎหมายได้	3.48	0.50	ปานกลาง
11. กฎหมายลิขสิทธิ์ช่วยสนับสนุนการสร้างสรรคงานวิชาการ	3.49	0.50	ปานกลาง
12. การโหลดเพลงจากอินเทอร์เน็ตอาจเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ได้	3.58	0.49	มาก
13. การคัดลอกงานคนอื่นเป็นวิธีลัดในการทำรายงาน	3.66	0.62	มาก
เฉลี่ย	3.58	0.57	มาก

จากตารางที่ 4.14 พบว่า นักศึกษามีความเข้าใจพฤติกรรมที่เหมาะสมและจริยธรรมในการใช้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$; SD = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความเข้าใจในระดับมาก 5 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การขออนุญาตเจ้าของผลงานถือว่าเป็นจริยกรรมทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.23$; SD = 0.42) การคัดลอกงานวิชาการผู้อื่นอาจมีความผิดตามกฎหมาย ($\bar{X} = 3.68$; SD = 0.46) และการคัดลอกงานคนอื่นเป็นวิธี

ลำดับในการทำรายงาน ($\bar{X} = 3.66$; $SD = 0.62$) อยู่ในระดับปานกลาง 8 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ กฎหมายลิขสิทธิ์ที่ช่วยสนับสนุนการสร้างสรรคงานวิชาการ ($\bar{X} = 3.49$; $SD = 0.50$) กฎหมายคอมพิวเตอร์ช่วยให้การใช้อินเทอร์เน็ตมีความปลอดภัย ($\bar{X} = 3.48$; $SD = 0.50$) และ การส่งต่อข้อมูลจากอีเมลอาจจะทำผิดกฎหมายได้ ($\bar{X} = 3.48$; $SD = 0.50$) ตามลำดับ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อการศึกษาการรู้สารสนเทศของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งได้ผลสรุป และอภิปรายผล พร้อม ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์และการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

5.1 สรุปผล

5.1.1 กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53.15 มากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 46.85 อายุ 17-21 ปี คิดเป็นร้อยละ 64.69 มากกว่า อายุ 22 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 35.31 ระดับชั้นปีมากที่สุด คือ ชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 28.67 รองลงมา ชั้นปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 22.03 ชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 19.23 ชั้นปีที่ 5 (สาขาวิชาชีวพศู) คิดเป็นร้อยละ 18.18 และ ชั้นปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 11.89 คณะที่สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 14.69 รองลงมา คณะครุศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 14.34 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 13.64 คณะ วิศวกรรมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 12.59 คณะนิติศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 12.24 คณะเทคโนโลยี สารสนเทศ คิดเป็นร้อยละ 8.74 คณะวิทยาการจัดการ และคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 8.04 และ คณะเทคโนโลยีการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 7.69

5.1.2 ประสิทธิภาพการเรียนรู้และการใช้สารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคามที่นักศึกษาใช้บริการส่วนใหญ่ คือ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ (ห้องสมุด) ร้อยละ 34.27 มีวัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อการทำรายงานค้นคว้า ร้อยละ 55.59 สถานที่ ภายในสำนักวิทยบริการฯ ที่นักศึกษาใช้บริการส่วนใหญ่ คือ ชั้นหนังสือทั่วไป ร้อยละ 39.16 บริการ ของสำนักวิทยบริการฯ ที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บริการหนังสือ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัย ร้อยละ 55.59 สถานที่ใช้บริการอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาส่วนใหญ่ คือ สำนักวิทยบริการฯ ร้อยละ 34.62 ส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อการทำรายงานค้นคว้า ร้อยละ 23.43 นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้เว็บไซต์ สำนักวิทยบริการฯ <http://arit.rmu.ac.th/arit2/> เพื่อสืบค้นสื่อสารสนเทศห้องสมุด (Web OPAC) ร้อยละ 31.12 นักศึกษาส่วนใหญ่ได้ใช้ความรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 29.72 และ นักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศจากการศึกษาด้วยตนเอง ร้อยละ 23.78

5.1.3 การรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม นักศึกษาที่มีความเข้าใจ การรู้สารสนเทศโดยรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$; $SD = 0.50$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

นักศึกษามีความเข้าใจการรู้สารสนเทศในระดับมาก 2 ข้อ คือ พฤติกรรมและจริยธรรมการใช้สารสนเทศ ($\bar{X} = 3.58$; SD = 0.57) และการศึกษาค้นคว้าและสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.51$; SD = 0.50) อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ แหล่งและการเข้าถึงสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.07$; SD = 0.43)

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลในประเด็นที่น่าสนใจได้ดังนี้

5.2.1 ประสบการณ์การเรียนรู้และการใช้สารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่นักศึกษาใช้บริการส่วนใหญ่ คือ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ (ห้องสมุด) มีวัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อการทำรายงานค้นคว้า สถานที่ภายในสำนักวิทยบริการฯ ที่นักศึกษาใช้บริการส่วนใหญ่ คือ ชั้นหนังสือทั่วไป บริการของสำนักวิทยบริการฯ ที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บริการหนังสือ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัย สถานที่ใช้บริการอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาส่วนใหญ่ คือ สำนักวิทยบริการฯ ส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อการทำรายงานค้นคว้า นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้เว็บไซต์สำนักวิทยบริการฯ <http://arit.rmu.ac.th/arit2/> เพื่อสืบค้นสื่อสารสนเทศห้องสมุด (Web OPAC) นักศึกษาส่วนใหญ่ได้ใช้ความรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต และนักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศจากการศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งมีความสอดคล้องกับประภาส พาวินนท์ (2551, น. 107-115) ได้ศึกษา เรื่อง การรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า แหล่งเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยที่นักศึกษาใช้บริการส่วนใหญ่คือสำนักหอสมุดกลางโดยส่วนใหญ่ใช้บริการห้องอ่านหนังสือทั่วไป และห้องอ่านหนังสือพิมพ์และวารสาร นักศึกษาส่วนใหญ่ได้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตจากร้านอินเทอร์เน็ต รองลงมาคือบ้าน/ หอพัก และสถานศึกษาที่ให้บริการโดยสำนักหอสมุดกลาง และสถาบันคอมพิวเตอร์ เพื่ออ่านและติดตามข่าวสารทั่วไป และเพื่อหาข้อมูลเสริมการเรียนรู้ ทักษะการรู้สารสนเทศที่นักศึกษาส่วนใหญ่ได้ใช้ทั่วไป คือความรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับสารสนเทศ เสิร์ชเอนจิน (Search engine) หัวเรื่อง การค้นคว้าและเขียนรายงานวิชาการ เว็บบราวเซอร์ (Web browser) และกฎหมายการใช้คอมพิวเตอร์ /อินเทอร์เน็ต ตามลำดับ นักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศจากการศึกษาด้วยตนเอง รองลงมา คือ การเรียนรู้ในวิชาที่เกี่ยวข้อง การเรียนรู้จากเว็บไซต์ทั่วไป การเรียนรู้จากเพื่อน และการลองผิดลองถูก

5.2.2 การรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม นักศึกษาที่มีความเข้าใจการรู้สารสนเทศโดยรวมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักศึกษามีความเข้าใจการรู้สารสนเทศในระดับมาก คือ พฤติกรรมและจริยธรรมการใช้สารสนเทศ และการศึกษาค้นคว้าและสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง คือ แหล่งและการเข้าถึงสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับสุพิศ ศิริรัตน์ (2554, น. 74-75) ได้ศึกษา เรื่อง การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พบว่า 1) นักศึกษามีการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ โดยด้านที่อยู่ในระดับปานกลางที่ด้านเดียว คือ ด้านการกำหนดชนิดและขอบเขตสารสนเทศ และ 2) ผลการเปรียบเทียบการรู้สารสนเทศตามตัวแปรด้านชั้นปีที่ 1 และ 2 โดยนักศึกษาสาขาสังคมศึกษามีการรู้สารสนเทศสูงกว่านักศึกษาสาขาการศึกษาพิเศษ สาขาคณิตศาสตร์ และสาขาภาษาไทย ส่วนตัวแปรด้านเพศระดับผลการเรียน และประสบการณ์การเรียนรู้วิชาเกี่ยวกับการสืบค้นสารสนเทศ ไม่พบ ความแตกต่าง

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

การศึกษาการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ในครั้งนี้ ทำให้ได้ความรู้ที่เป็นประโยชน์สำหรับการปรับปรุงการให้บริการสารสนเทศและข่าวสารการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมการรู้สารสนเทศ และการพัฒนาความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ดังนี้

1) นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามส่วนใหญ่ได้ใช้สำนักวิทยบริการฯ เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อศึกษาค้นคว้ารายงาน สำนักวิทยบริการฯ ต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงบริการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาโดยเฉพาะในสถานที่สำหรับการอ่านหนังสือทั่วไป

2) นักศึกษาส่วนใหญ่ได้ใช้ประโยชน์ในการใช้อินเทอร์เน็ตในการติดตามข่าวสารและการหาข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับการเรียนการค้นคว้ารายงาน โดยนักศึกษานำโน้ตบุ๊ก ส่วนตัวมาใช้เองในสำนักวิทยบริการฯ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการปรับปรุงการให้บริการที่เป็นประโยชน์แก่นักศึกษาอย่างแท้จริง นอกจากนี้ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาระบบการให้บริการอินเทอร์เน็ตให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษา

3) นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้เว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการฯ <http://arit.rmu.ac.th/arit2/> เพื่อสืบค้นข้อมูลสารสนเทศของสำนักวิทยบริการฯ (WebOPAC) ที่มีให้บริการ ดังนั้น สำนักวิทยบริการจะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงเว็บไซต์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้สารสนเทศที่น่าเสนอมีความ เป็นปัจจุบัน และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับการเข้าถึงและการใช้สารสนเทศ การรู้หรือการรอบรู้สารสนเทศ ทำให้ได้องค์ความรู้และแนวทางที่เป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) การศึกษาเชิงคุณลักษณะ เกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ และการสืบค้นสารสนเทศ และพฤติกรรมการใช้สารสนเทศได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
- 2) การศึกษาการรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามในองค์ประกอบย่อยของการรู้สารสนเทศ ดังเช่น การสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต การใช้หัวเรื่องหรือคำสำคัญในการค้นข้อมูล การอ้างอิงและจริยธรรมทางวิชาการของนักศึกษา เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับพัฒนาความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กชพร ศรีพรรณ. (2553). *การพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานทักษะการรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. (2548). *สารสนเทศและการศึกษาค้นคว้า*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2548). *ทักษะการรู้สารสนเทศ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิตติมา เทียมบุญประเสริฐ. (2544). *ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ*. กรุงเทพฯ : โปรแกรมวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ชุตินา สัจจามันท์. (2556). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลการรู้สารสนเทศสำหรับครูบรรณารักษวารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ*. 6(2), 1 -12
- นฤมล ปราชญโยธิน, ทวีศักดิ์ กอนันตกุล และ เปรมมิน จินดาวิมลเลิศ. (2536). *อิซอร์สกับระบบสารสนเทศ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC).
- นฤมล รื่นไวย. (ก.ค.-ธ.ค.2552). “ทักษะการรู้สารสนเทศ (Information literacy) รู้อย่างเดียวยังไม่พอ...ต้องนำมาสร้างให้เกิดความรู้ต่อยอดด้วย” *รังสิตสารสนเทศ*. 15,2 5-8.
- ปภาดา เจียวก๊ก. (2547). *การรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประภาส พาวินันท์. (2551). *การรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เพ็ญพันธ์ เพชรสร. (ก.ย.-ธ.ค. 2555) “พฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น” *วารสารสารสนเทศศาสตร์*. 30(3), 51-69.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ. (2549). *สถิติค่าหลักเจ็ดประการสำหรับ : การเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้*. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- มูจลินทร์ ผลกล้า. (2550). *การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- มยุรี ยาวีลาศ. (2553). *ระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพายัพ*. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัลลภ สวัสดิวัลลภ และคณะ. (2544). *สารนิเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า*. นครปฐม : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- วานี ฐาปนวงศ์สานติ. (ม.ค.-เม.ย. 2539). *กรณีศึกษาคอลัมน์ที่บ่งชี้แนวสตรีนิยม ในนิตยสารสตรี*. *วารสารมหาวิทยาลัยบูรพา*. 1(2), 64-70.
- ศิวราช ราชพัฒน์. (2547). *การสอนการรู้สารสนเทศทางเว็บไซต์ของห้องสมุด*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมาน ลอยฟ้า. (ตุลาคม – ธันวาคม 2544). *การรู้สารสนเทศ : ทักษะที่จำเป็นสำหรับสังคมสารสนเทศ*. *วารสารมนุษย์ ศาสตร์ สังคมศาสตร์*, 19(1), 1-6.
- สังจารย์ ศิริชัย. (2552). *การพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุจิน บุตรดีสุวรรณ. (2551). *สถานภาพห้องสมุดดิจิทัลในประเทศไทย : กรณีห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา*. *วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ*. 1(1), 16-34.
- สุจิน บุตรดีสุวรรณ. (2546). *การศึกษาความคิดเห็นของนิสิตปริญญาตรีสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ ต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. *บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข.* 21(3), 60 - 75
- สุพิศ บายคายน. (2550). *การรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สุพิศ ศิริรัตน์. (2554). *การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปะศาสตร์. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ. (2550). *รายงานการวิจัยการพัฒนารูปแบบการรู้สารสนเทศสำหรับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ. (2549). *โครงการวิจัยการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้าง การรู้สารสนเทศสำหรับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อำไพวรรณ ทัพเป็นไทย. (2553). *สารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อำไพวรรณ ทัพเป็นไทย. (2540). *การเขียนรายงานและการใช้ห้องสมุด*. กรุงเทพฯ : .
ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ.
- American Association of School Librarians & Association for Educational Communications and Technology. Information Literacy Standards for Student Learning. (Online). Available from [http://www.ala/aas/aaslpoftools/informationpower/InformationLiteracyStandards final.pdf\(9/12/2004\)](http://www.ala/aas/aaslpoftools/informationpower/InformationLiteracyStandards final.pdf(9/12/2004))
- Eisenberg, M. and Berkowitz, B. The Big 6: An Information Problem-Solving Process. (Online). Available from <http://www.big6.com>, 2001-2005.
- Eisenberg, M. and Berkowitz, B. What is the Big6? (Online). Available from <http://www.big6.com/index.php> (9/12/2004)
- Maybe, C. (2005). *Undergraduate women's conceptions of information use*. Masters thesis submitted to San Jose State University.
- Official Journal of the International Federation of Library Associations and Institutions Volume 32 (2006) No. 2, pp. 89–167. SAGE Publications.
- SUNY Council of Library Directors Information Literacy Initiative. (Online). Available from <http://www.sunyconnectsunny.edu/ili/final.htm>, 2003.
- Technology Applications (Computer Literacy) Grades 6-8. Texas Education Agency. (Online). Available from [http://www.tea.state.tx.us/rules/tac/ch126.htm#s12612\(9/12/2004\)](http://www.tea.state.tx.us/rules/tac/ch126.htm#s12612(9/12/2004))

ภาคผนวก
แบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถาม

การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อการวิจัยเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ซึ่งประกอบด้วยคำถามแบบเลือกตอบ และแบบวัดระดับความคิดเห็น ขอให้อ่านคำแนะนำการตอบในแต่ละตอน ขอให้นักศึกษาตอบคำถามตามความเป็นจริงเพื่อจำได้นำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาระบบการบริการของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำแนะนำ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความเกี่ยวกับนักศึกษาและเติมคำในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุของนักศึกษา.....ปี

3. ระดับชั้นปี

() ชั้นปีที่ 1 () ชั้นปีที่ 2 () ชั้นปีที่ 3 () ชั้นปีที่ 4
() ชั้นปีที่ 5 (สาขาวิชาชีพครู)

4. คณะที่กำลังศึกษา

() คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี () คณะครุศาสตร์
() คณะวิทยาการจัดการ () คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
() คณะเทคโนโลยีการเกษตร () คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ
() คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ () คณะนิติศาสตร์
() คณะวิศวกรรมศาสตร์

ตอนที่ 2 ประสพการณ์การเรียนรู้และการใช้สารสนเทศ

คำแนะนำ ขอให้ทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่เกี่ยวกับประสพการณ์การเรียนรู้และการใช้สารสนเทศของนักศึกษา

1. นักศึกษาเคยใช้ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามต่อไปนี้หรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ (ห้องสมุด)
 - () กิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่ของสำนักวิทยบริการฯ
 - () งานแนะแนวนักศึกษาของคณะ
 - () ศูนย์คอมพิวเตอร์
 - () ห้องสมุดคณะที่นักศึกษาเรียน
2. นักศึกษาใช้ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ดังกล่าวเพื่อจุดประสงค์ใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () เพื่ออ่านและติดตามข่าวสารทั่วไป
 - () เพื่อหาข้อมูลเสริมการเรียนรู้
 - () เพื่อการทำรายงานค้นคว้า
 - () แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน
 - () การพักผ่อนหย่อนใจ
3. สถานที่ต่อไปนี้ ของสำนักวิทยบริการฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม นักศึกษาเคยใช้ที่ใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () ชั้นหนังสือทั่วไป
 - () ชั้นหนังสืออ้างอิง และห้องกฎหมาย
 - () ชั้นหนังสือพิมพ์และวารสาร
 - () ชั้นวิทยานิพนธ์และงานวิจัย
 - () ชั้นเทคโนโลยีสารสนเทศ
 - () ชั้นสื่อสตัททัศน์วัสดุฯ
4. นักศึกษาเคยใช้บริการต่อไปนี้ของสำนักวิทยบริการฯ หรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () บริการหนังสือ วิทยานิพนธ์และงานวิจัย
 - () บริการวารสาร
 - () บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า
 - () บริการสืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์
 - () บริการแนะนำการสืบค้นข้อมูล

- () บริการดูสื่อโสตทัศนวัสดุฯ
5. นักศึกษาเคยใช้บริการอินเทอร์เน็ตในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามจากสถานที่ใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () สำนักวิทยบริการฯ
- () ห้องสมุดคณะ/ภาควิชา
- () ศูนย์คอมพิวเตอร์
- () เครื่องคอมพิวเตอร์ในตู้ค ส่วนตัว
6. นักศึกษาใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนในด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () เพื่ออ่านและติดตามข่าวสารทั่วไป
- () เพื่อหาข้อมูลเสริมการเรียน
- () เพื่อการทำรายงานค้นคว้า
- () เพื่อค้นข้อมูลของห้องสมุด
- () เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ
- () เพื่อดาวน์โหลดเพลง/ภาพยนตร์
- () เพื่อดูโทรทัศน์/ฟังวิทยุ
- () เพื่อส่งจดหมาย (อีเมล)
- () เพื่อสนทนาออนไลน์
- () เพื่อสำรวจสินค้าและบริการ
- () เพื่อซื้อสินค้าออนไลน์
- () เพื่อขายสินค้าออนไลน์
- () เพื่อเล่นเกม
7. นักศึกษาเคยติดตามข่าวสารหรือใช้บริการเว็บไซต์สำนักวิทยบริการฯ ในแต่ละข้อหรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) <http://arit.rmu.ac.th/arit2/>
- () สืบค้นสื่อสารสารสนเทศห้องสมุด (Web OPAC)
- () ข่าวประชาสัมพันธ์
- () บริการถามบรรณารักษ์ (Ask a Librarian)
- () แนะนำสาระความรู้ (E-contents)
- () ฐานข้อมูลภาษาไทย (Database services)
- () ฐานข้อมูลต่างประเทศ (Reference Databases)
- () เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-documents)

8. นักศึกษามีประสบการณ์ในการเรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () สารสนเทศ
 - () เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document)
 - () อินเทอร์เน็ต
 - () ฐานข้อมูลของสำนักวิทยบริการฯ
 - () วารสารออนไลน์ (E-journal)
 - () เสิร์ชเอนจิน (Search engine)
 - () เว็บเบราว์เซอร์ (Web browser)
9. ความรู้ดังกล่าวข้างต้นนักศึกษาได้มาโดยวิธีการใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () การเรียนวิชาการรู้สารสนเทศและห้องสมุด
 - () การปฐมนิเทศของสำนักวิทยบริการฯ
 - () การนำชมสำนักวิทยบริการฯ
 - () การจัดอบรมโดยสำนักวิทยบริการฯ
 - () การใช้คู่มือของสำนักวิทยบริการฯ
 - () การเรียนรู้จากเว็บไซต์ทั่วไป
 - () การศึกษาด้วยตัวเอง

ตอนที่ 3 ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ

คำชี้แจง ขอให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นที่มีต่อประเด็นการศึกษาค้นคว้าและสารสนเทศ การเข้าถึงสารสนเทศ และจริยธรรมการใช้สารสนเทศในแต่ละประเด็นต่อไปนี้

3.1 การศึกษาค้นคว้าและสารสนเทศ

การศึกษาค้นคว้าและสารสนเทศ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. สารสนเทศมีความสำคัญต่อทุกคน					
2. การวิเคราะห์ปัญหาต้องอาศัยข้อมูลที่ถูกต้อง					
3. การค้นคว้าเพิ่มเติมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้					
4. การวิเคราะห์ปัญหามีความสำคัญต่อการศึกษาค้นคว้า					
5. การถามคำถามในห้องเรียนช่วยให้เข้าใจได้ถูกต้องยิ่งขึ้น					

การศึกษาค้นคว้าและสารสนเทศ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
6. การรับฟังผู้ช่วยให้มีโลกทัศน์กว้างขึ้น					
7. การปรึกษาอาจารย์ทำให้การศึกษาชัดเจนยิ่งขึ้น					
8. การเข้าชมนิทรรศการเป็นวิธีการเรียนรู้อย่างหนึ่ง					
9. การวางแผนช่วยให้การศึกษาสำเร็จแน่นอนยิ่งขึ้น					
10. การเขียนรายงานที่ถูกต้องเป็นการเพิ่มคุณค่าของงานวิชาการ					

3.2 แหล่งสารสนเทศและการเข้าถึงสารสนเทศ

การเข้าถึงสารสนเทศ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ					
2. ห้องสมุดคณะให้ข้อมูลเฉพาะด้านเป็นสำคัญ					
3. หอสมุดแห่งชาติเป็นแหล่งความรู้ของประเทศ					
4. บรรณารักษ์ช่วยค้นหาข้อมูลได้เร็วขึ้น					
5. อินเทอร์เน็ตเปรียบเสมือนแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่					
6. หนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลใหม่กว่าหนังสือ					
7. จดหมายเหตุนช่วยบอกเล่าเรื่องราวในอดีต					
8. ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตต้องใช้อย่างระมัดระวัง					
9. การจัดหมวดหมู่ช่วยให้การจัดเก็บและค้นหาหนังสือได้ง่ายขึ้น					
10. OPAC ช่วยค้นหาหนังสือจากฐานข้อมูลของห้องสมุด					
11. การเลือกคำค้นที่ถูกต้องช่วยค้นหาหนังสือได้ตรงขึ้น					
12. การใช้หัวเรื่อง ค้นหาข้อมูลได้ตรงมากกว่าใช้คำสำคัญ					

3.3 จริยธรรมการใช้สารสนเทศ

จริยธรรมการใช้สารสนเทศ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. การขออนุญาตเจ้าของผลงานถือว่าเป็นจริยธรรมทางวิชาการ					
2. การคัดลอกงานวิชาการผู้อื่นอาจมีความผิดตามกฎหมาย					
3. การนำภาพจากเว็บไซต์มาใช้ในงานอาจเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์					
4. การถ่ายเอกสารหนังสืออาจเป็นการละเมิดกฎหมายได้					
5. การเผยแพร่ข้อมูลต้องไม่ให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่น					
6. การเผยแพร่ข้อมูลช่วยส่งเสริมการสร้างสรรคงานวิชาการ					
7. การอ้างอิงที่มาของข้อมูลเป็นให้เกิดเกียรติเจ้าของผลงานอีกวิธีหนึ่ง					
8. กฎหมายคอมพิวเตอร์ช่วยให้การใช้อินเทอร์เน็ตมีความปลอดภัย					
9. การส่งต่อแฟ้มข้อมูลจากอีเมลล์อาจจะทำให้ผู้อื่นเสียหายได้					
10. การส่งต่อข้อมูลจากอีเมลล์อาจจะทำให้ผิดกฎหมายได้					
11. กฎหมายลิขสิทธิ์ช่วยสนับสนุนการสร้างสรรคงานวิชาการ					
12. การโหลดเพลงจากอินเทอร์เน็ตอาจเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ได้					
13. การคัดลอกงานคนอื่นเป็นวิธีลัดในการทำรายงาน					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางนภัสภรณ์ จันทร์โท
วัน เดือน ปีเกิด	19 มิถุนายน 2521
จังหวัด ที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2539 มัธยมศึกษาปลาย โรงเรียนผดุงนารี พ.ศ. 2544 ปริญญาตรี ศศ.บ. บรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม
ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน	บรรณารักษ์ปฏิบัติการ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้	364 หมู่ 14 ต.แวงน่าง อ.เมือง จ.มหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY